

“Kyllä tämä selkeästi asiakaslähtöistä on”

COPM-arviointimenetelmän käyttö toimintaterapeutin ja
vanhempien yhteistyön välineenä
lapsen toimintaterapiaprosessin alussa.

Toimintaterapian
koulutusohjelma
Toimintaterapeutti
Opinnäytetyö
31.3.2010

Noora Kovanen
Jenni Pekkonen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Toimintaterapian koulutusohjelma	Toimintaterapeutti	
Tekijä/Tekijät		
Noora Kovanen ja Jenni Pekkonen		
Työn nimi		
”Kyllä tämä selkeästi asiakaslähtöistä on” COPM-arviointimenetelmän käyttö toimintaterapeutin ja vanhempien yhteistyön välineenä lapsen toimintaterapiaprosessin alussa		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2010	51+4 liitettä
TIIVISTELMÄ		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen mittarin (Canadian Occupational Performance Measure, COPM) käyttöä vanhempien alkuhaastattelussa lapsen toimintaterapiaprosessin alussa. Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää, miten COPM-arviointimenetelmä soveltuu vanhempien haastattelun välineeksi lapsen toimintaterapiaprosessin alussa sekä luoda struktuuria ja yhteisiä arviointikäytänteitä yhteistyöhön vanhempien kanssa COPM-arviointimenetelmän avulla. Yhteistyökumppaneina toimivat helsinkiläiset itsenäiset ammatinharjoittajat Inka Tammisto ja Kirsi Lindedahl.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettisena lähtökohtana ovat asiakaslähtöisyyteen perustuva Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen malli ja siihen pohjautuva Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen prosessimalli sekä COPM-arviointimenetelmään liittyvä teoria. Lisäksi opinnäytetyön taustalla vaikuttavat teoriat perhelähtöisyydestä ja toimintaterapeutillisesta terapiasuhteesta.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksen menetelmin. Aineistonkeruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Opinnäytetyön teoriapohjan avulla laadimme haastattelurungot, joiden avulla toteutimme viisi teemahaastattelua parihaastatteluina. Haastattelimme kerran kahden eri perheen vanhempia sekä kerran kahta toimintaterapeuttia erikseen sekä yhdessä. Analysoimme haastatteluaineiston teoriasidonnaisesti teemoittelun avulla.</p> <p>Tulosten perusteella voidaan päätellä, että COPM-arviointimenetelmä on soveltuva sekä toimintaterapeuttien että vanhempien näkökulmien mukaan vanhempien alkuhaastattelun välineeksi lapsen toimintaterapiaprosessin alussa ja yhteistyön luomisessa. Vaikka COPM koettiin soveltuvaksi tähän yhteyteen, niin toimintaterapeutit sekä vanhemmat toivat esiin haastatteluvälineen rakenteeseen ja käsitteisiin liittyviä heikkouksia sen toimivuutta ajatellen. Opinnäytetyöprosessin myötä toimintaterapeutit ovat halukkaita hyödyntämään COPM:ia oman työnsä välineenä.</p>		
Avainsanat		
Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen mittari (COPM), yhteistyö, perhelähtöisyys, vanhemmat, toimintaterapiaprosessi		

Degree Programme in Occupational Therapy		Degree Bachelor of Health Care	
Author/Authors Noora Kovanen and Jenni Pekkonen			
Title “This is client-centred practice” Using the Canadian Occupational Performance Measure (COPM) in collaboration between the occupational therapist and parents in the beginning of children’s therapy process			
Type of Work Final project	Date Spring 2010	Pages 51+4 appendices	
<p>ABSTRACT</p> <p>The purpose of this final project was to examine the use of the Canadian Occupational Performance Measure (COPM) when interviewing parents in the beginning of the children’s therapy process. The aim of this study was to find out how suitable this evaluation method called COPM is for parents’ interview in the beginning of the children’s therapy process. The second aim of this study was to create a structure with the COPM to the collaboration between the occupational therapist and the parents. Our study was conducted in co-operation with two private occupational therapists Inka Tammisto and Kirsi Lindedahl.</p> <p>As a theoretical base for this final study we used the Canadian Model of Occupational Performance and Engagement and the Canadian Occupational Performance Process Model, as well as theories that relates to the evaluation method COPM. Theories about the family-centred practice and the therapeutic relationship have additionally influenced on this study.</p> <p>As for methods we carried out five theme interviews. We interviewed two different parents once and the occupational therapists once separately and once together. We analysed the material through the main topics.</p> <p>Based on the results of the survey, we concluded that the COPM is a suitable method for interviewing parents, according to both the occupational therapists and the parents. Even if the COPM was experienced to be suitable, both the occupational therapists and the parents highlighted some structural and conceptual weaknesses concerning the usability of it. After participating in this final study, the occupational therapists are willing to utilise the COPM in their work.</p>			
Keywords Canadian Occupational Performance Measure (COPM), collaboration, family-centred practice, parents, occupational therapy process			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Opinnäytetyön tehtävä, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	2
2.2	Yhteistyökumppanit	3
2.3	Perheet	3
2.4	Aiemmat tutkimukset	4
3	KANADALAISEN TOIMINNALLISEN SUORIUTUMISEN JA SITOUTTAMISEN MALLI YHTEISTYÖSSÄ VANHEMPIEN KANSSA	7
3.1	Ihminen, toiminta ja ympäristö	8
3.2	Asiakaslähtöisyys yhteistyössä vanhempien kanssa	9
3.3	Toimintaterapeutin mahdollistamisen taidot	10
4	KANADALAISEN TOIMINNALLISEN SUORIUTUMISEN PROSESSIMALLI	11
4.1	Käytännön mallin seitsemän vaihetta	12
4.2	Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen mittari (COPM)	14
5	TOIMINTATERAPEUTTINEN TERAPIASUHDE	16
5.1	Terapiasuhteen ilmiöt	16
5.2	Toimintaterapeutin terapiasuhtetaidot vanhempien kanssa työskenneltäessä	17
6	PERHELÄHTÖISYYS	19
7	LAADULLINEN TUTKIMUS	22
7.1	Aineiston keruu	23
7.2	Aineiston analyysi	25
8	TOIMINTATERAPEUTTIEN NÄKEMYKSIÄ COPM-ARVIOINTIMENETELMÄN KÄYTÖSTÄ	28
8.1	Perhelähtöisen terapiasuhteen luominen	28
8.2	Yhteistyö vanhempien kanssa	29
8.3	COPM arviointimenetelmänä	30
8.4	COPM- arvioinnin käytön vaikutus ammatti-identiteettiin ja kollegiaalisuuteen	35
9	VANHEMPIEN NÄKEMYKSIÄ COPM- ARVIOINTIMENETELMÄN KÄYTÖSTÄ	36
9.1	Yhteistyö toimintaterapeutin kanssa	36
9.2	COPM arviointimenetelmänä	37
10	TULOSTEN YHTEENVETO	40
11	POHDINTA	42
11.1	Opinnäytetyöprosessin vaiheet	42
11.2	Eettisyyden ja luotettavuuden pohdintaa	43
11.3	Opinnäytetyön julkaiseminen, soveltuvuus ja jatkotutkimusehdotukset	45
11.4	Oman työskentelyn pohdinta	46
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	51

JOHDANTO

Tällä hetkellä yhteiskunnassa ollaan erityisen huolissaan lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Yhä enemmän lapsia ja nuoria on syrjäytymisriskin alla ja useat vanhemmat eivät ole tietoisia, kuinka huonosti heidän lapsensa voi. Tämän vuoksi on tärkeää, että vanhemmat huomioidaan ja otetaan mukaan yhteistyöhön, jossa vanhempien asiantuntijuutta ja tietämystä arvostetaan. Yhteistyön myötä tietoisuus lapsen asioista välittyy jokaiselle osapuolelle ja näin lasta voidaan auttaa sekä tukea hänen kehitystään eteenpäin.

Opinnäytetyömme aiheena on tarkastella toimintaterapeutin ja vanhempien välillä tehtävää yhteistyötä lapsen ja nuoren toimintaterapiaprosessin alussa. Työelämän yhteistyökumppaneinamme ovat yksityiset toimintaterapeutit Inka Tammisto ja Kirsi Lindedahl. Yhteistyökumppaniemme tarpeista on noussut esille, että opinnäytetyöllämme voisimme luoda struktuuria yhteistyöhön vanhempien kanssa, etenkin toimintaterapiaprosessin alkuun. Tämän pohjalta lähdimme pohtimaan Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen malliin pohjautuvan Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen mittarin (Canadian Occupational Performance Measure, COPM) soveltuvuutta vanhempien alkuhaastattelun välineeksi. Olemme keskustelleet työmme aiheesta ja rajauksesta yhteistyökumppanien lisäksi myös ohjaavien opettajien Tuula Uutelan ja Riitta Keposen kanssa.

Työelämän yhteistyökumppaniemme kanssa olemme keskustelleet opinnäytetyömme tavoitteista ja merkityksestä heidän työlleen. He joutuvat usein pohtimaan työssään, miten työskennellä vanhempien kanssa ja miten yhteistyötä voisi kehittää. Opinnäytetyömme kautta he saavat yhteisiä toimintamalleja ja struktuuria yhteistyöhön vanhempien kanssa, jotta työskentely selkeytyisi toimintaterapiaprosessissa ja etenkin sen alkuvaiheessa. Lisäksi he saavat käyttöönsä heille uuden arviointimenetelmän COPM:n, mikä tuo lisäarvoa heidän työlleen. (Tammisto – Lindedahl 2009.)

Oma mielenkiintomme kohtaa opinnäytetyön aiheen. Kiinnostuksemme lasten ja nuorten toimintaterapiaa, yhteistyön tekemistä toimintaterapiaprosessissa perheiden tai läheisten kanssa sekä teoreettisia malleja kohtaan ovat motivoineet meitä tarkastelemaan opinnäytetyömme aihetta. Opinnäytetyömme kautta olemme oppineet COPM-arviointimenetelmän sisältöä ja käyttöä, mikä vahvistaa meidän ammatillista

osaamistamme. Lisäksi aiheen ajankohtaisuus yhteiskunnassa lisää mielenkiintoamme opinnäytetyöprosessiamme kohtaan.

Opinnäytetyömme olemme toteuttaneet laadullisen tutkimuksen menetelmin. Olemme keränneet työhömmme aineistoa teemahaastattelun keinoin, jonka fokuksena on ollut saada tietoa nimenomaan toimintaterapeuttien sekä vanhempien näkökulmista. Teoreettisina lähtökohtina työssämme olemme käyttäneet asiakaslähtöisyyteen perustuvaa Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen mallia sekä siihen pohjautuvaa Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen prosessimallia sekä COPM-arviointimenetelmän teoriaa. Opinnäytetyömme taustalla ajatteluumme ovat vaikuttaneet myös teorit perhelähtöisyydestä ja toimintaterapeuttisesta terapiasuhteesta, joiden merkitys korostuu, kun tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa.

OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme lähtökohtana oli yhteistyökumppaniemme tarve kehittää yhteistyötä vanhempien kanssa. Tässä luvussa esittelemme tarkemmin opinnäytetyömme lähtökohtia avaamalla opinnäytetyömme tutkimuksellista tavoitetta ja tehtävää, esittelemällä työelämän yhteistyökumppanit ja perheet sekä kerromme aiheeseen liittyvistä aiemmista tutkimuksista.

Opinnäytetyön tehtävä, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää yhteistyökumppaniemme työtä liittyen vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yhtenä opinnäytetyömme tehtävänä on selvittää, miten COPM-arviointimenetelmä soveltuu vanhempien haastattelun välineeksi lapsen toimintaterapiaprosessin alkuun huomioiden perhelähtöisen ja asiakaslähtöisen lähestymistavan. Tavoitteenamme on tarkastella COPM:n monipuolisuutta tiedonhankinnassa, hyödyllisyyttä terapian suunnittelussa sekä sen käytettävyyttä.

Toisena tehtävänä opinnäytetyössämme on luoda struktuuria ja yhteisiä arviointikäytänteitä COPM-arviointimenetelmän avulla yhteistyöhön vanhempien kanssa. Pyrimme selvittämään, voisiko COPM:n avulla strukturoida vanhempien kanssa

tehtävää yhteistyötä. Vastamme opinnäytetyöllämme yhteistyökumppaniemme tarpeeseen yhdenmukaistaa heidän arviointikäytänteitään.

Opinnäytetyömme tarkoitus on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten COPM-arviointimetelmä soveltuu vanhempien haastattelun välineeksi lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa?
- Millaista struktuuria ja yhteisiä arviointikäytänteitä COPM-arviointi luo yhteistyökumppanien työhön?

Yhteistyökumppanit

Yhteistyökumppaneinamme toimivat yksityiset toimintaterapeutit Inka Tammisto ja Kirsi Lindedahl. Inka Tammisto työskentelee pääsääntöisesti nuorten mielenterveyden ongelmista kärsivien asiakkaiden kanssa. Hän on käyttänyt työssään lähestymistapana Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen mallin ajattelutapaa, mutta siihen pohjautuva COPM-arviointimenetelmä ei ole hänelle entuudestaan tuttu. (Tammisto – Lindedahl 2009.)

Kirsi Lindedahl työskentelee lasten kanssa ja erikoistumiskoulutuksen saaneena hän tarjoaa myös sensorisen integraation terapiaa. Kirsi Lindedahlille Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen malli ja COPM-arviointimenetelmä olivat tuntemattomia ennen opinnäytetyöprosessimme alkua. (Tammisto – Lindedahl 2009.)

Opinnäytetyöprosessissamme olemme tehneet tiivistä yhteistyötä yhteistyökumppaniemme kanssa. Heidän tehtävänään on ollut tutustua ja perehtyä COPM-haastattelun käyttöön, hankkia COPM:n avulla haastateltavat perheet sekä siten jakaa tietoa opinnäytetyöhömme. Olemme käyneet myös jatkuvaa ohjauksellista keskustelua sovituisissa tapaamisissa ja sähköpostin välityksellä. Yhteistyö on vaatinut molemmilta osapuolilta aktiivisuutta, ahkeruutta ja joustavuutta prosessin aikana.

Perheet

Opinnäytetyöhömme osallistui kaksi perhettä, toinen Kirsi Lindedahlin asiakkaista ja toinen Inka Tammiston. Ensimmäisen perheen lapsi on 9-vuotias. Hänellä on sensorisen

integraation häiriöstä johtuvia ongelmia. Tämän perheen äiti oli aktiivisesti pyrkinyt selvittämään lapsensa mahdollisia ongelmia ja etsinyt tietoa lapsensa oireisiin liittyen, kunnes hän luki teoksen sensorisen integraation häiriöstä ja sen kautta hakeutui lapsensa kanssa lääkäriin ja jatkotutkimuksiin.

Toisen osallistuneen perheen nuori on 14-vuotias, jolla on asperger-tyyppisiä oireita, diagnoosina muun muassa epätyypillinen autismi, dysfasia ja laaja-alainen kehityshäiriö. Ongelmat ilmenevät erityisesti arkipäiväisissä toiminnoissa kuten ajan hahmottamisessa, sosiaalisessa kanssakäymisessä ja itsenäisessä liikkumisessa. Perheen ja toimintaterapeutin yhteistyö ei varsinaisesti alkanut täysin uutena, vaan perheellä oli terapisuhde jo entuudestaan, mikä pitkän tauon jälkeen jatkuu nyt uudelleen.

Toimintaterapeutit haastattelivat perheiden vanhemmat COPM-arviointimenetelmän avulla, minkä jälkeen me keräsimme teemahaastattelun avulla vanhempien näkemyksiä toimintaterapeutin kanssa tehdystä haastattelusta. Ennen perheiden osallistumista opinnäytetyön yhteistyöhön, jokainen osapuoli allekirjoitti laatimamme suostumus tutkimukseen- lomakkeen (Liite 4.), mikä tukee kaikkien osapuolien keskinäistä luottamusta.

Aiemmat tutkimukset

Opinnäytetyössämme keskeisessä roolissa ovat COPM-arviointimenetelmän käyttö, perhelähtöisyys sekä toimintaterapeutin ja vanhempien välinen yhteistyö. Olemme tehneet opinnäytetyöprosessin aikana tiedonhakuja liittyen edellä mainittuihin teemoihin selvittääksemme, miten opinnäytetyömme aihetta on aiemmin tutkittu. Jokaista teema-aluetta on tutkittu paljon maailmanlaajuisesti, ja etenkin COPM-arviointimenetelmästä löytyi paljon erilaisia tutkimuksia. Tähän opinnäytetyöhön halusimme nostaa esimerkin muutamasta aiemmasta tutkimuksesta liittyen COPM-arviointiin, perhelähtöisyyteen sekä toimintaterapeutin ja vanhempien väliseen suhteeseen.

Esimerkiksi Clinical Rehabilitation lehti on julkaissut vuonna 2004 artikkelin ”Validity of the Canadian Occupational Performance Measure: a client-centred outcome measurement” hollantilaisesta tutkimuksesta, jonka tavoitteena on ollut tutkia COPM-arviointimenetelmän yhtenevää ja poikkeavaa pätevyyttä suhteessa standardoituihin

SIP68 ja DIP mittareihin. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että COPM arvioinnissa toiminnallisen suoriutumisen haasteet saadaan esille paremmin kuin SIP68 ja DIP arviointien kautta, mikä osoittaa COPM-arviointimenetelmän pätevyyttä arvioida asiakkaan toiminnallista suoriutumista. Johtopäätöksenä todetaan, että COPM antaa tietoa, jota ei voida hankkia täysin nykyisillä standardoiduilla arviointivälineillä. (Dedding – Cardol – Eyssen – Dekker – Beelen 2004: 660.)

Vuonna 2008 Occupational Therapy International lehti on julkaissut artikkelin “The application of client-centred occupational therapy for Korean children with developmental disabilities” korealaisesta tutkimuksesta, jonka tarkoitus on ollut selvittää asiakaslähtöisen toimintaterapian vaikuttavuutta lasten toimintaterapiassa COPM- ja AMPS- (Assessment of Motor and Process Skills) arviointimenetelmiä käyttämällä. Tutkimuksen aikana 31 kehitysvammaista lasta osallistui 20–24 kertaa asiakaslähtöiseen toimintaterapiainterventioon. Tutkimuksen tuloksissa todettiin, että COPM arviointimenetelmänä on hyödyllinen väline ohjaamaan ja mittaamaan asiakaslähtöistä kehitysvammaisten lasten toimintaterapiaa. (Kang ym. 2008: 253.)

Perhelähtöisyyttä on tutkittu paljon viimeisen kymmenen vuoden aikana. Australian Occupational Therapy Journal lehti on julkaissut vuonna 2002 artikkelin ”Towards family-centred practice in paediatric occupational therapy: A review of the literature on parent–therapist collaboration” kirjallisuuskatsauksesta, joka käsittelee perhelähtöisyyden merkitystä sekä vanhemman ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on antaa ja tarjota ehdotuksia kliiniseen työhön vanhempi-terapeutti yhteistyöhön liittyvästä kirjallisuudesta. Lisäksi katsauksessa on todettu, että lisätutkimusta perhelähtöisyydestä toivotaan, etenkin vanhempien näkökulmasta, mikä auttaisi toimintaterapiassa uuden perhelähtöisen lähestymistavan käyttöön otossa. (Hanna – Rodger 2002: 14.)

Asiakkaan ja terapeutin välisestä terapiasuhteesta British Journal of Occupational Therapy lehti on julkaissut artikkelin ”Client-therapist relationships: Experiences of occupational therapy clients in rehabilitation” tutkimuksesta, jonka tarkoitus on ollut selvittää asiakkaiden näkökulmia terapiasuhteesta toimintaterapeutin kanssa. Tutkimuksen kautta nousi esiin seitsemän terapiasuhteen ulottuvuutta, joita olivat huoli (concern), ohjaus (direction), kumppanuus (fellowship), opastus (guidance), liittouma (coalition), kiintymys (detachment) ja torjunta (rejection). Tutkimuksen tulosten

mukaan osallistujat yleisesti ottaen kokivat toimintaterapeuttisen terapiasuhteen positiivisesti, mutta myös negatiivisia kokemuksia nousi esiin. Negatiivisten kokemusten välttämiseksi toimintaterapeutin tulisi olla tietoinen asenteistaan, tarpeistaan ja rajoistaan ammattilaisena, mikä edistäisi asiakkaan kanssa solmittavan terapiasuhteen luomista. (Palmadottir 2006: 394.)

Suomessa on julkaistu paljon materiaalia liittyen perhelähtöisyyteen ja perhekeskeisyyteen, etenkin hoitotyössä ja varhaiskasvatuksessa. Tiedonhakuemme perusteella löysimme myös muutamia toimintaterapian koulutusohjelmissa tehtyjä opinnäytetöitä liittyen perhelähtöisyyteen, perhekeskeisyyteen ja yhteistyöhön vanhempien kanssa. Tuorein näistä on syksyllä 2009 Oulun ammattikorkeakoulussa valmistunut Laura Möttösen ja Henriikka Löytynojan opinnäytetyö ”Perhekeskeisyyden toteutuminen ja tärkeys toimintaterapiassa vanhempien arvioimana” (Tuoretta tietoa tarjolla 2010: 15).

Anna-Maija Anttilan opinnäytetyö vuodelta 2002 ”Yhteistyössä perheen kanssa - Perhelähtöisen toimintatavan käynnistyminen Vihdin perusturvakeskuksen toimintaterapiapalveluissa” selvittää, miten perhelähtöistä toimintatapaa voidaan edistää Vihdin perusturvakeskuksen toimintaterapiapalveluissa. Tuloksena opinnäytetyössä nähdään, että perhelähtöistä toimintaa mahdollistavia tekijöitä on runsaasti, esimerkiksi asiakkuus nähdään laaja-alaisesti, terapia huomioi sekä lapsen että perheen vahvuudet ja toimintaterapeutin työtapana on keskusteleva sekä reflektiivinen. Opinnäytetyön kehittämisehdotuksia kyseisen toimipaikan toimintaterapiapalveluille olivat; Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen malli antaa toimintamalleja perhelähtöisen toimintatavan työstämiseksi, toimintaterapian välineitä tulisi kehittää vastaamaan perhelähtöistä toimintatapaa, yhteistyötä terapialasten vanhempien kanssa tulisi lisätä, vanhemmille tulisi tarjota mahdollisuus osallistua vertaisryhmätoimintaan sekä toimintaterapeutin työn kohde tulisi määritellä resursseja vastaavaksi. (Anttila 2002: 49–52.)

Inka Tammiston opinnäytetyö vuodelta 1999 ”Asiakaslähtöinen lasten ja nuorten toimintaterapia. Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen malli, käytännön työskentely sekä vanhempien kokemuksia asiantuntijuudesta, asiakaslähtöisestä ajattelusta ja toiminnasta” keskittyy asiakaskeskeiseen lähestymistapaan ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön lasten ja nuorten toimintaterapiassa. Opinnäytetyön

tutkimuksellisessa osuudessa selvitetään vanhempien kokemusta asiantuntijuudesta lapsensa toimintaterapiaprosessin aikana sekä palveleeko asiakaslähtöinen vanhempien ryhmä lapsen ja nuoren asiakaslähtöistä toimintaterapiaa. Keskeisempiä tuloksina opinnäytetyössä nähdään, että vanhemmat haluavat toimia asiantuntijoina osana lastensa toimintaterapiaa, vanhemmilla on asiantuntijan identiteetti, jota ammattilaiset eivät hyödynnä sekä hyvä terapiasuhte rakentuu aidolle yhteistyölle. (Tammisto 1999: 39, 58–59.)

Tiedonhakujemme perusteella COPM-arviointimenetelmää ei ole vielä tutkittu kovin paljon suomalaisessa kontekstissa. Löysimme kaksi Jyväskylän yliopiston toimintaterapian maisteriohjelmasta vuonna 2007 valmistunutta pro gradu-tutkielmaa liittyen COPM:iin ja sen luotettavuuteen toimintakyvyn arvioinnissa. Mary-Ann Kaukisen aiheena oli ”COPM-itsearviointin luotettavuus toimintakyvyn arvioinnissa” ja Mari Kantanen puolestaan tarkasteli aihetta ”COPM ja 15D: toiminnan itsearviointimenetelmät ICF-luokituksen kautta tarkasteltuna”.

KANADALAISEN TOIMINNALLISEN SUORIUTUMISEN JA SITOUTTAMISEN MALLI YHTEISTYÖSSÄ VANHEMPIEN KANSSA

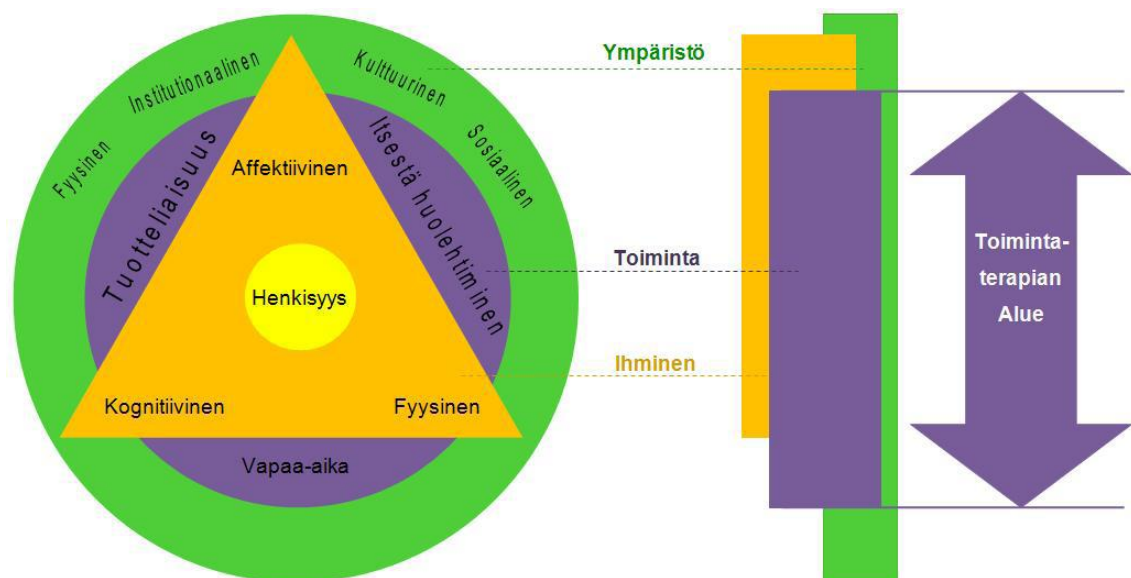
Kanadalainen lähestymistapa painottaa asiakaslähtöistä ajattelutapaa; asiakas on tärkein tekijä terapian interventiossa ja oman tilanteensa paras asiantuntija. Toimintaterapeutin tulee pyrkiä tasa-arvoiseen kumppanuuteen asiakkaan kanssa, tuoden omaa ammatillisuuttaan terapiaprosessiin tukemalla asiakasta ja mahdollistamalla hänelle aktiivisen tekijän rooli ja mukanaolo elämäänsä koskevassa päätöksenteossa. (Sumsion 2006: 1.)

Opinnäytetyössämme ajattelumme pohjautuu Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen malliin (Canadian Model of Occupational Performance and Engagement, CMOP-E), joka korostaa yksilön, ympäristön ja toiminnan välistä dynaamista vuorovaikutusta sekä asiakaslähtöisyyttä (Polatajko – Davis ym. 2007: 23). Kanadalainen ajattelutapa sopii hyvin opinnäytetyömme teoreettiseksi lähtökohdaksi, koska yhteistyökumppaniemme asiakkaana on perhe, ja vanhemmat ovat oman lapsensa ja hänen normaalin elinympäristön sekä arkielämän parhaita tuntijoita. Kanadalainen malli perustuu asiakaslähtöiseen ajatteluun huomioiden asiakkaan aktiivisena tekijänä

terapian interventiossa, sen suunnittelussa sekä tavoitteiden asettelussa ja mahdollistaa näin vanhempien näkemysten, tietämysten sekä toiveiden esille tulon. Opinnäytetyössämme käytämme jatkossa mallista lyhennettä CMOP-E.

Ihminen, toiminta ja ympäristö

Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen mallin (kuvio 1) mukaan toiminnallinen suoriutuminen on henkilön, toiminnan ja ympäristön välistä vuorovaikutusta. Näiden kolmen osatekijän dynaaminen vuorovaikutus tuottaa siis toiminnallisen suoriutumisen. Toiminta tapahtuu yksilön ollessa yhteydessä ympäristöönsä. Toimintaterapeutteina meidän erityisaluettamme on toiminta, johon vaikuttavat ihminen ja ympäristö. (Polatajko – Davis ym. 2007: 23–24.)

KUVIO 1. CMOP-E: Toimintaterapian erityisalue (Kososen – Multasen 2009: 9 mukaan). Alkuperäiset tekijät: Polatajko, Helene J. – Townsend, Elisabeth A. – Craik, Janet (Polatajko – Davis ym. 2007: 23).

Ihminen on fyysisten (tekeminen), kognitiivisten (ajattelu) ja affektiivisten (tunne) osatekijöiden kokonaisuus, jonka ytimenä nähdään henkisyys (Polatajko – Davis ym. 2007: 23). Henkisyys on ihmisen sisintä. Kanadalaisessa mallissa henkisyys on määritelty henkilön oman tahdon ja päättävyyden lähteenä, jota ympäristö muokkaa. Henkisyys sisältää ihmisen käsityksen siitä merkityksestä, tarkoituksesta ja yhteydestä, jota ihmiset kokevat toimiessaan jokapäiväisessä elämässään. (Law – Polatajko – Baptiste – Townsend 2002: 42–43.)

Ihminen on toiminnallinen olento, jolla on perustava tarve toimia. Toiminta antaa yksilöllisen merkityksen elämälle ja on tärkeää terveydelle ja hyvinvoinnille. Toiminta järjestää ihmisen käyttäytymistä, aikaa ja luo struktuuria elämään. (Polatajko – Davis ym. 2007: 20–22.)

Toiminta nähdään yksilöä ja ympäristöä yhdistävänä tekijänä. Toiminta muuttuu, muokkaa ympäristöä ja muokkaantuu ympäristön vaikutuksesta. Toimintaa voidaan määrittää monilla tavoilla, mutta CMOP-E määrittelee sillä olevan kolme tarkoitusta; itsestä huolehtiminen, tuotteliaisuus ja vapaa-aika. (Polatajko – Davis ym. 2007: 23.)

Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen mallissa ympäristö kuvataan kontekstiksi, jonka tarkoitus on tarjota toiminnallisia mahdollisuuksia. Se jaetaan fyysiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja institutionaaliseen ympäristöön. Ympäristö on dynaaminen, joka vaikuttaa ihmisen toimintaan yksilöllisesti. (Polatajko – Davis ym. 2007: 23; Polatajko – Backman ym. 2007: 48.)

Fyysinen ympäristö käsittää nähtävän luonnon ja rakennetut materiaalit. Sosiaalisella ympäristöllä tarkoitetaan sosiaalisia teemoja ympäristössä oleviin elementteihin nähden. Tämä tarkoittaa samassa yhteisössä elävien ihmisten välisiä suhteita, mielenkiinnon kohteisiin perustuvaa sosiaalista kokoontumista, arvoja, asenteita sekä uskomuksia. Kulttuurisella ympäristöllä tarkoitetaan etnisyyttä ja rodullisuutta, juhlaseremonioita sekä rutiineja jotka pohjautuvat tietyn ihmisryhmän tapoihin ja arvoihin. Institutionaalinen ympäristö sisältää yhteiskunnallisia elementtejä kuten poliittisia piirteitä, päätöksen tekoon liittyviä tekijöitä, yleisesti hyväksytyjä käytänteitä ja taloudellisia sekä lainsäädännön piirteitä. (Law ym. 2002: 46.)

Asiakaslähtöisyys yhteistyössä vanhempien kanssa

Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen mallin yksi pääpiirteistä on asiakaslähtöisyys. Asiakaslähtöisyyttä kuvaa Kanadalainen asiakaslähtöisen mahdollistamisen malli (Canadian Model of Client-Centered Enablement, CMCE) (Townsend ym. 2007: 109). Asiakaslähtöisyys on erittäin keskeisessä roolissa opinnäytetyössämme, koska tehtävänä on käsitellä asiakaslähtöisyyteen perustuvaa toimintaterapeutin ja vanhempien välistä yhteistyötä lapsen tai nuoren

toimintaterapiaprosessin alussa. Jatkossa käytämme Kanadalaisen asiakaslähtöisen mahdollistamisen mallista kerrottaessa lyhennettä CMCE.

Kanadalainen näkemys korostaa, että toimintaterapeutin ydinosaamista on toiminnan mahdollistaminen asiakaslähtöisellä lähestymistavalla. CMCE- mallin mukaan asiakaslähtöinen toiminnan mahdollistaminen perustuu toimintaterapeutin mahdollistamisen taitoihin asiakas-terapeutti suhteessa. Asiakaslähtöisen terapiasuhteen tarkoituksena on mahdollistaa yksilöllinen ja sosiaalinen muutos toiminnan, toimintaan sitouttamisen ja sosiaalisten rakenteiden avulla. CMCE- mallin mukaan asiakas-terapeutti suhteelle on ominaista dynaamisuus, mukautuvuus, vaihtelevuus, riskien ottaminen ja voimasuhteiden eroavaisuudet. (Townsend ym. 2007: 109.)

Toimintaterapeutin mahdollistamisen taidot

Kanadalainen asiakaslähtöisen mahdollistamisen mallin mukaan toimintaterapeutin mahdollistamisen taidot ovat erityisasemassa asiakaslähtöisessä asiakas-terapeutti suhteessa. CMCE- mallin mukaan näitä mahdollistamisen taitoja ovat mukauttaminen (adapt), puolesta puhuminen (advocate), valmentaminen (coach), yhteistyön tekeminen (collaborate), konsultointi (consult), koordinoiminen (coordinate), suunnitteleminen/rakentaminen (design/build), tiedonjakaminen (educate), sitouttaminen (engage) ja erikoistuminen (specialize). (Townsend ym. 2007: 110.) Opinnäytetyömme aiheena on yhteistyö vanhempien kanssa lapsen tai nuoren toimintaterapian alussa, minkä vuoksi mielenkiintomme kohdistuu toimintaterapeutin mahdollistamisen taitoihin, ja siihen miten ne edistävät asiakaslähtöisen terapiasuhteen luomista vanhempien kanssa. Toimintaterapeutin mahdollistamisen taidoista olemme kiinnostuneet erityisesti kohdista; yhteistyön tekeminen, konsultointi ja sitouttaminen, koska nämä taidot ovat avainasemassa hyvän asiakaslähtöisen terapiasuhteen luomisessa.

Yhteistyön tekeminen on yksi toimintaterapeutin tärkeimmistä mahdollistamisen taidoista, ja se mahdollistaa asiakaslähtöisen toimintaterapian toteutumisen. Yhteistyön tekeminen määritellään yhdessä tekemiseksi, jossa toimintaterapeutti ei kuitenkaan tee asioita asiakkaan puolesta. Yhteistyö perustuu empatiaan, pyyteettömyyteen, luottamukseen ja luovaan kommunikointiin. Yhteistyön tekeminen vaatii toimintaterapeutilta kuuntelemiseen, kommunikointiin, kunnioittamiseen ja luottamuksen

ilmaisemiseen, yhdessä tekemiseen, jatkuvan ratkaisujen etsimisen rohkaisemiseen ja monipuolisten näkemysten ilmaisemisen helpottamiseen liittyviä taitoja. (Townsend ym. 2007: 119–120.)

Toimintaterapeutin yksi mahdollistamisen taidoista on konsultoiminen, joka alkaa kuuntelemalla yksilön, perheen tai ryhmän erilaisia näkemyksiä. Toimintaterapeutti rohkaisee ja kannustaa kunnioittamaan erilaisia näkökulmia sekä kertoo asiakkaille heidän vaihtoehtoistaan muokata tai puolustaa muutosta. Toimintaterapeutti voi konsultoida tarvittaessa myös yhteisöjä ja organisaatioita. (Townsend ym. 2007: 121.)

Toimintaterapeutin ydinosamisen aluetta on toiminnan mahdollistaminen, jonka edellytyksenä on henkilön sitoutuminen toimintaan. Asiakaslähtöisessä toimintaterapiaprosessissa huomioidaan asiakas aktiivisena osallistujana päätöksentekoon, jolloin hänen näkemyksiään, valintojaan ja päätöksiään kuunnellaan, kun toimintaterapeutti sitouttaa häntä toimintoihin. Näin toimintaterapeutti mahdollistaa asiakkaan osallistumisen terveyttä ylläpitäviin ja edistäviin toimintoihin kuten esimerkiksi opiskeluun, työntekoon, asumiseen ja liikkumiseen. (Townsend ym. 2007: 126–127.)

KANADALAISEN TOIMINNALLISEN SUORIUTUMISEN PROSESSIMALLI

Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen prosessimalli fokusoituu asiakaskeskeisyyteen huomioiden asiakkaan yksilölliset voimavarat ja vahvuudet, toimintaterapian ja erityisesti terapian tavoitteiden suunnittelussa ja asettelussa.

Prosessimalli on yleispätevä, minkä vuoksi se soveltuu hyvin käytettäväksi erilaisten asiakkaiden kanssa monissa eri konteksteissa. Asiakkaina voivat olla yksilön lisäksi muun muassa ryhmät, organisaatiot, hallitukset tai yhteisöt. Keskeisintä prosessissa on asiakkaan ja toimintaterapeutin välillä toimiva kumppanuussuhde ja asiakkaan aktiivinen rooli kumppanina. (Stanton – Thompson-Franson – Kramer 2002: 58–59.)

Opinnäytetyömme tehtävänä on tarkastella vanhempien ja toimintaterapeutin yhteistyötä lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa, minkä vuoksi työssämme on tärkeää huomioida, mitä toimintaterapian teoria sanoo toimintaterapiaprosessista.

Valitsimme Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen prosessimallin, jossa otetaan huomioon kanadalaisen mallin pääpiirteet eli asiakaslähtöisyys ja kumppanuus.

Kanadalaisen mallin mukaan toimintaterapiaprosessissa toimintaterapeutin päätöksen tekoon ja pohdintaan vaikuttavat asiakaan oma kuvaus tilanteestaan, näkökulmat toiminnoista, jotka voisivat auttaa häntä sekä jatkuva palaute. Vuorovaikutuksellinen asiakas-terapeutti-suhde johtaa parhaisiin mahdollisiin ratkaisuihin niihin teemoihin ja asioihin liittyen, jotka asiakas tuo esille terapian aikana. (Stanton ym. 2002: 60.)

Käytännön mallin seitsemän vaihetta

Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen prosessimalli kuvaa seitsemän vaihetta, jotka seuraavat toisiaan tai voivat käytännössä osittain esiintyä myös päällekkäin. Opinnäytetyömme kohdistuu prosessimallin ensimmäisiin vaiheisiin; toiminnallisen suoriutumisen osatekijöiden nimeämiseen, vahvistamiseen ja niiden tärkeysjärjestykseen asettamiseen, teoreettisen lähestymistavan valintaan sekä toiminnallisen suoriutumisen osatekijöiden ja ympäristön olosuhteiden tunnistamiseen. Lisäksi opinnäytetyössämme näkyy osittain myös seuraavia vaiheita, joissa tarkastellaan toimintaterapiaprosessissa olevien osapuolien voimavaroja ja vahvuuksia sekä lähdetään laatimaan toimintaterapiasuunnitelmaa.

1. Vaihe: Toiminnallisen suoriutumisen osatekijöiden nimeäminen, vahvistaminen ja niiden asettaminen tärkeysjärjestykseen.

Asiakas nimeää itselleen tärkeät toiminnallisen suoriutumisen osatekijät, joita haluaa käsiteltävän toimintaterapiassa. Tämä prosessin ensimmäinen vaihe on erityisen tärkeä, koska se luo pohjaa yhteistyön ja terapiasuhteen kehittymiselle. Jos prosessi ei ole asiakaskeskeistä eikä toimintaan keskittynyttä tässä prosessin alkuvaiheessa, ei nimetyillä toiminnallisen suoriutumisen osatekijöillä tule olemaan arvoa asiakkaalle eivätkä ne ole tärkeitä. (Stanton ym. 2002: 63–64.)

2. Vaihe: Teoreettisen lähestymistavan valitseminen

Teoreettinen lähestymistapa valitaan ohjaamaan päätöksentekoa prosessin edetessä. Teoreettinen lähestymistapa ohjaa toimintaterapeutin työskentelyä, päättelyä, arvioinnin

ja intervention tarkastelua. Se myös auttaa toimintaterapeuttia selvittämään intervention hyödyllisyyttä ja tärkeyttä asiakkaalle. (Stanton ym. 2002: 65.)

3. Vaihe: Toiminnallisen suoriutumisen osatekijöiden sekä ympäristön olosuhteiden tunnistaminen

Tässä prosessin vaiheessa toimintaterapeutti ja asiakas nostavat esiin ne toiminnallisen suoriutumisen osatekijät, mitkä vaikuttavat intervention kohteeksi valittujen asioiden suorittamiseen. Toiminnallisen suoriutumisen tekijät ovat jokaiselle henkilölle yksilölliset ja ympäristön vaikutuksen alaisia. Arvioitavan ympäristön tulee olla todenmukainen, jotta saadaan oikeanlaista tietoa. (Stanton ym. 2002: 67–68.)

Toimintaterapeutti valitsee yhdessä asiakkaan kanssa käytettävät arviointimenetelmät, joita voivat olla muun muassa haastattelu, havainnointi, narratiivi, kyselylomakkeet tai standardoidut arviointimenetelmät kuten COPM (Stanton ym. 2002: 68).

4. Vaihe: Voimavarojen ja vahvuuksien tunnistaminen

Tunnistetaan asiakkaan sekä toimintaterapeutin voimavarat ja vahvuudet, joilla on vaikutusta intervention kohteena olevien teemojen ratkeamisessa. Toimintaterapeutti ja asiakas tunnistavat yhdessä asiakkaan vahvuudet ja ne voivat olla affektiivisia, kognitiivisia tai fyysisiä ominaisuuksia. Asiakkaan voimavaroja voivat olla muun muassa sosiaalinen ja yhteisöllinen tuki. (Stanton ym. 2002: 69–72.)

Toimintaterapeutti tunnistaa omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan, joita voivat olla teoriatieto, koulutus, kollegat, tutkimustulokset (Stanton ym. 2002: 73).

5. Vaihe: Tavoitteellisista tuloksista neuvottelu ja toimintasuunnitelman laatiminen

Tavoiteltavat tulokset ovat asiakkaan ja toimintaterapeutin arvio parhaasta mahdollisesta tuloksesta, joka toimintaterapian avulla voidaan saavuttaa. Asiakaslähtöiseen ajatteluun pohjaten tavoiteltavat tulokset linkittyvät niihin toimintoihin, joista asiakas tahtoo pystyä suoriutumaan. (Stanton ym. 2002: 73.)

Toimintasuunnitelmaa kehittäessä pohditaan uudestaan teoreettista lähestymistapaa ja sitä vaihdetaan tarvittaessa. Toimintasuunnitelman tulee myös kohdata asiakkaan toiveet, tarpeet sekä arvot ja odotukset. (Stanton ym. 2002: 74–75.)

6. Vaihe: Suunnitelman toteutus toiminnan kautta

Toteutusvaiheessa toimintaterapeutti punnitsee asiakkaan tyytyväisyyttä prosessiin ja tuloksiin liittyen. Tarvittaessa toimintaterapeutti tekee myös muutoksia, jotta prosessi olisi tarkoituksenmukainen, saavutettaisiin tavoiteltuja tuloksia ja sitä kautta myös asiakkaan tyytyväisyys. (Stanton ym. 2002: 76.)

7. Vaihe: Tulosten arviointi

Tulosten arviointi on erityisen tärkeää toimintaterapian hyödyllisyyden ja luotettavuuden kannalta. Muutoksia toiminnallisessa suoriutumisessa voidaan luotettavasti tarkastella loppuarvioinnin avulla. Tärkeintä, asiakaslähtöiseen ajatteluun pohjaten, on arvioida, saavutettiinkö tavoiteltuja tuloksia. Tärkeää on myös arvioida itse prosessia. Prosessin arviointi kertoo muun muassa, miten teoreettinen lähestymistapa valittiin sekä, miten toiminnallisen suoriutumisen vahvuudet ja voimavarat tunnistettiin. (Stanton ym. 2002: 76–77.)

Loppuarviointi päättää toiminnallisen suoriutumisen prosessin, jos asiakas ei tuo ilmi ratkaisemattomia tai uusia toiminnalliseen suoriutumiseen liittyviä tekijöitä. Tosin usein yhden ongelman ratkaiseminen voi johtaa uusien epäkohtien ja ongelmien löytämiseen. (Stanton ym. 2002: 77.)

Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen mittari (COPM)

Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen mittari (Canadian Occupational Performance Measure, COPM) on toimintaterapian arviointimenetelmä, joka perustuu Kanadan toiminnallisen suoriutumisen malliin. COPM-arviointimenetelmän tavoitteena on tuoda esille asiakkaan oma näkemys hänen toimintakyvyn haastealueistaan, toiminnallisesta suoriutumisestaan ja tyytyväisyydestään. COPM:n avulla saadaan selville toimintaterapian vaikuttavuutta ja siksi sitä käytetään toimintaterapiaprosessin

alkuarvioinnissa sekä uudelleen tarvittavin väliajoin, mutta viimeistään asiakkaan toimintaterapiaprosessin loppuarvioinnissa. Haastattelussa painotetaan toiminnallista suoriutumista itsestä huolehtimisen, tuottavuuden ja vapaa-ajan toimintojen osa-alueilla. Se soveltuu eri-ikäisten ja erilaisten toiminnallisen suoriutumisen haasteen omaavien asiakkaiden toimintaterapia-arviointiin. Tulee kuitenkin ottaa huomioon asiakkaana hyvin pienet lapset, joiden on vaikea vastata kysymyksiin liittyen itseen ja omaan toiminnalliseen suoriutumiseen. Kyseisissä tilanteissa COPM:n avulla voidaan haastatella esimerkiksi lapsen vanhempia, hoitajia, opettajia tai muita lapselle läheisiä ihmisiä. (Law ym.1998: 1–2, 37–38.)

COPM on puolistrukturoitu keskustelun omainen arviointi. Arviointi on kestoaltaan 20–30 minuuttia, jonka aikana asiakas toimintaterapeutin kanssa tunnistaa toiminnallisen suoriutumisen osa-alueita, ja niissä esiintyviä haasteita. Asiakkaan tehtävänä on tuoda esille, mitä hän haluaa tehdä, mitä hänen tarvitsee tehdä tai mitä hänen odotetaan tekevän jokapäiväisessä elämässä. Kun asiakas on löytänyt toimintaterapeutin tuella toiminnallisen suoriutumisen haasteita, hänen täytyy tunnistaa jokaisen haastealueen tärkeys hänen elämässään. Tätä varten on asteikko yhdestä kymmeneen, minkä mukaan ykkönen ei ole tärkeää ja kymmenen on erityisen tärkeää asiakkaalle. Pisteittämisen jälkeen asiakas nostaa esille 1-5 toimintaa, joiden toiminnalliseen suoriutumiseen keskitytään tarkemmin. Nämä toiminnot pisteitetään uudelleen asteikolla yhdestä kymmeneen, jolloin asiakas arvioi subjektiivisesti omaa suoriutumistaan kyseisistä toiminnoista sekä omaa tyytyväisyyttään suoriutumiseensa. Helpointa voi olla pisteittää yksi kerrallaan jokaisen haasteen suoriutuminen ja tyytyväisyys. Suoriutumisen pisteet lasketaan yhteen ja jaetaan toimintojen lukumäärällä, jolloin saadaan selville suoriutumisen kokonaispistemäärä. Sama laskutoimitus tehdään tyytyväisyysosion pisteitykselle. Kokonaispistemäärät siirretään arviointilomakkeelle. (Law ym. 1998: 32–44.)

Asiakkaan näkemys omasta toiminnallisesta suoriutumisesta arvioidaan uudelleen terapiaprosessin aikana. Tällä kertaa arvioidaan asiakkaan suoriutumista ja tyytyväisyyttä tässä hetkessä suhteessa alkuarvioinnissa esille tulleisiin toiminnallisen suoriutumisen haastealueisiin. Asiakas pisteittää kunkin toiminnan samaan tapaan kuin alkuarvioinnissa oman näkemyksensä mukaan. Tämän jälkeen tehdään samat jo edellä kuvatut laskutoimitukset ja saadaan uudelleen arvioinnin kokonaispistemäärät. Jokaisen toiminnan kohdalta saadaan suoriutumisen ja tyytyväisyyden muutos vähentämällä

uudelleen arvioinnin kokonaispistemäärästä alkuarvioinnin kokonaispistemäärä. Arviointia voidaan toistaa siis tarvittavin väliajoin, ja muutoksen avulla voidaan osoittaa asiakkaalle myönteinen kehitys hänen toimintakyvyssään sekä toimintaterapian vaikuttavuus. (Law ym. 1998: 44–45.)

TOIMINTATERAPEUTTINEN TERAPIASUHDE

Auttaminen perustuu vuorovaikutukseen. Auttaminen on tukemista tilanteessa, missä ihminen kokee tarvitsevansa apua selviytyäkseen ongelmastaan. Auttaja on tällöin siinä tilanteessa nimenomaan häntä varten ja hänen tukena. (Lindqvist 1990: 17–18.) Toimintaterapiassa toimintaterapeutti voidaan nähdä auttajana ja asiakas autettavana.

Lasten ja nuorten toimintaterapiassa toimintaterapeutin asiakkaana on perhe, jolloin toimintaterapeutti luo terapiasuhteen myös lapsen tai nuoren vanhempiin. Opinnäytetyössämme keskeisessä osassa on toimintaterapeutin terapiasuhteen ilmiöt ja toimintaterapeutin taidot terapiasuhteen luoja, koska tarkoituksenamme on tarkastella vanhempien ja toimintaterapeutin välistä yhteistyötä lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa.

Terapiasuhteen ilmiöt

Toimintaterapiassa toimintaterapeutin ja asiakkaan välinen vuorovaikutussuhde on terapiaprosessin ydintä ja onnistuneen terapiaprosessin edellytys. Toimintaterapeutin terapiasuhteeseen sisältyy neljä pääpiirrettä; sitouttaminen (engage), keskustelu (negotiate), yhteistyö (collaborate) ja terapiasuhteen päättäminen (let go). Terapiasuhteen luomisessa kriittisimpiä ja tärkeimpiä kohtia ovat ensimmäiset askeleet kohti yhteistyötä. (Finlay 2004: 136–137.) Opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneet erityisesti terapeutin suhteen alussa esiintyvistä ilmiöistä.

Auttamisella on yleensä pitkän aikavälin tarkoitus, kuin vain yhden asian tai ongelman toteutuminen ja selvittäminen. Tavoitteena on, että ihminen tulisi autetuksi siten, että hän kykenee täysipäiväisen elämänsä elämiseen. (Lindqvist 1990: 20–21.) Toimintaterapeutin asiakkaalla voi olla puutteita motivaatiossa, toivon ylläpitämisessä ja mielenkiintojen löytämisessä. Toimintaterapeutin tulee rakentaa luottamusta

asiakkaan ja itsensä välille ja siten alkaa sitouttaa asiakasta aktiiviseksi tekijäksi omassa kuntoutumisessaan. Alun luottamuksen rakentumista ja asiakkaan sitouttamista voivat vaikeuttaa esimerkiksi asiakkaan motivaation, toivon tai mielenkiinnon puute. Toimintaterapeutin tulee nähdä vaivaa saavuttaakseen asiakkaan luottamus, jotta yhteistyö voi alkaa. (Finlay 2004: 136–137.)

Terapeuttiseen interventioon kuuluu keskeisesti toimintaterapeutin ja asiakkaan välinen dynaaminen vuorovaikutus. Sekä toimintaterapeutti että asiakas sitoutuvat vastavuoroiseen keskusteluun ja yhteistyöhön. Toimintaterapeutti pyrkii ymmärtämään asiakasta ja arvostamaan hänen mielipiteitään sekä vastavuoroisesti asiakas pyrkii olemaan aktiivisesti jakamassa tietoa itsestään ja osallistumaan omaa elämäänsä koskevaan päätöksen tekoon. (Finlay 2004: 139.)

Ihmistyö sisältää työntekijöiden ajatuksen ns. kaksoisdynamiikasta; työssä on kyse ihmisistä ja se kohdistuu ihmisiin, asiakkaille tehdään interventioita. Työ sisältää kuitenkin keskeisesti myös ajatuksen ihmisenä olemisesta ja kasvamisesta. Ihmisenä olo on ammatillinen välttämättömyys ja se on paitsi työn palkitsevin asia myös kuluttavin. (Lindqvist 1990: 47.) Toimintaterapian koulutus tarjoaa välineitä oman ammatillisuuden tunnistamiseen. Toimintaterapeutin on tunnistettava ja hyväksyttävä omia tunteitaan ja pidettävä itsestään huolta, jotta hän voi parhaalla mahdollisella ja ammatillisella tavalla auttaa asiakastaan.

Toimintaterapeutin terapiasuhteet vanhempien kanssa työskennellessä

Lasten kanssa työskennellessä toimintaterapeutin tulee luoda terapiasuhteita paitsi hänen ja lapsen välille, myös lapsen vanhempiin ja koko perheeseen. Jokainen terapiasuhte on ainutlaatuinen, asiakkaan ja toimintaterapeutin yhdessä luoma. Toimintaterapeutilla tulee olla tietynlaisia ominaisuuksia ja taitoja, jotta toimintaterapeutin terapiasuhte voisi muodostua asiakasta auttavaksi. Tällaisia taitoja, joita toimintaterapeutti tarvitsee luodessaan suhdetta lapsen vanhempiin, ovat muun muassa aktiivinen kuunteleminen (listening actively), empatian välittäminen (communicating empathy), kunnioittaminen (showing respect), mahdollistaminen ja voimauttaminen (enabling and empowering) sekä toivon ja luottamuksen synnyttäminen (inspiring hope and confidence). (Finlay 2004: 142–143.)

Aktiivinen kuunteleminen edellyttää toimintaterapeutilta todellista halua kuulla asiakasta ja pyrkiä ymmärtämään hänen kokemustaan. Se sisältää ajatuksen myös siitä, että asiakkaalle annetaan aikaa ilmaista itseään eri tavoilla. Aktiivinen kuunteleminen ei tarkoita pelkästään puheen tulkintaa, vaan myös asiakkaan muun itseilmaisun ymmärtämistä. (Finlay 2004: 143.) Toimivan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön edellytys on mielestämme toimintaterapeutin aktiivinen kuunteleminen, jolloin vanhempien näkemykset heidän lapsensa asioista tulevat esille.

Empatia pitää sisällään ajatuksen toisen ihmisen maailman ja elämän ymmärtämisestä heidän näkökulmastaan. Empatia on tunne kokemuksesta. Joidenkin asiakkaiden kohdalla toimintaterapeutin voi olla vaikeaa ymmärtää toisen ihmisen maailmaa, kun se eroaa omasta maailmasta ja elämästä. Tällöin toimintaterapeutin tulisi pyrkiä pois ennakkoluuloistaan ja pitää mielessä, että on kyse toisen ihmisen näkökulmasta. (Finlay 2004: 144.) Useimmiten vanhemmilla on huolia lapsestaan, jolloin toimintaterapeutin on mahdollisuus luoda terapisuhteeseen luottamusta, uskoa ja turvaa aidolla empaattisuudella.

Toisen ihmisen identiteetin, arvojen, yksityisyyden ja tunteiden hyväksyminen on kunnioittamista. Toimintaterapeutti osoittaa kunnioitustaan vahvistamalla asiakkaan ainutlaatuisuutta uskomalla asiakkaan kykyihin tehdä valintoja sekä hyväksymällä asiakkaan valinnat. Kunnioittamisen ilmaiseminen sisältää myös asiakkaan kulttuuristen ja uskonnollisten vakaumusten hyväksymisen sekä arvostamisen, vaikka ne eroaisivat toimintaterapeutin omista elämän arvoista. (Finlay 2004: 144.) Toimintaterapeutin kunnioituksen kautta mahdollistuu asiakaslähtöisen terapeutti-vanhempi suhteen syntyminen.

Mahdollistaminen ja voimauttaminen tapahtuvat, kun toimintaterapeutti tekee yhteistyötä asiakkaan kanssa ja uskoo hänen mahdollisuuksiinsa kuntoutua. Asiakkaan kasvun ja itsenäisyyden mahdollistaminen voi edesauttaa asiakkaan sisäisen voimautumisen kasvua. Toimintaterapeutti ei kuitenkaan saisi tukea asiakasta liikaa, vaan hänen tulisi mahdollistaa ja voimauttaa asiakasta antamalla rakentavaa palautetta, havainnoimalla tilannetta sekä tarjoamalla ehdotuksia ja neuvoja. (Finlay 2004: 145.) Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kohdalla tämä toimintaterapeutin terapisuhdetaito merkitsee mielestämme vanhempien tukemista lapsen toimintaterapian aikana. Lisäksi toimintaterapeutti keskustelee vanhempien kanssa, antaa lapsesta

rakentavaa palautetta ja neuvoo, miten esimerkiksi lapsen toiminnallista suoriutumista kotiympäristössä voisi tukea paremmin.

Toivon ja luottamuksen synnyttäminen tarkoittaa useimmiten sitä, että toimintaterapeutti auttaa asiakasta näkemään itsensä ja elämän tilanteensa uudella tavalla. Toimintaterapeutilla on erityinen rooli asiakkaan erilaisen tulevaisuuden luomisessa. Tällainen toivon synnyttäminen voi olla asiakkaalle valtava motivaatio. Toimintaterapeutti asettaa yhdessä asiakkaan kanssa realistisia tavoitteita ja tukee sekä kannustaa asiakasta niiden saavuttamiseksi. (Finlay 2004:147.) Toivon ja luottamuksen synnyttäminen on todella tärkeää vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Toimintaterapeutin tehtävänä on synnyttää toivoa ja luottamusta, jolloin vanhemmat voivat turvautua toimintaterapeuttiin ja uskoa, että heidän lastaan voidaan aidosti auttaa.

PERHELÄHTÖISYYS

Perhelähtöinen työ perustuu ekologiseen näkemykseen lapsen kehityksestä, perheen toiminnasta ja auttamisen mahdollisuuksista. Perhelähtöinen työ pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan lasta ei voi auttaa parhaalla mahdollisella tavalla tuntematta hänen normaalia kasvuympäristöään. (Määttä 1999: 97.)

Asiakaslähtöisessä työssä lapsen tilanteen selvittäminen vaatii yhteistyötä. Ammatti-ihmisen ja hänen asiantuntijuutensa tulisi olla vanhempien käytössä, kun pyritään löytämään syitä ja ratkaisuja lapsen haasteisiin. Yhdessä keskustelun myötä pyritään selvittämään haasteita, vaatimuksena tällaisen yhteistyön onnistumiselle on, että ammatti-ihminen ja vanhemmat löytävät yhteisen kielen. Yhteistyöstä on hyötyä, kun ammatti-ihminen antaa vastauksensa vanhempien kysymyksiin. Tavoitteena on saada lapsen ja perheen arkeen struktuuria ja hallintaa. (Määttä 1999: 99.)

Perhelähtöisyys sisältää ajatuksen vanhemmista kumppaneina, mikä tarkoittaa ammatti-ihmisten ja vanhempien tasavertaisuutta yhteistyössä. Vanhemmat eivät ole passiivisia ja tuettavia asiakkaita, vaan aktiivisia palvelujen käyttäjiä. (Määttä 1999: 99.)

Vanhemmilla ja ammatti-ihmisillä on yhteisiä tavoitteita lapsen toiminnan suhteen. Ammatillinen osaaminen ja asiantuntijuus ovat usein kallista sekä joillakin aloilla

erityisosaaminen on harvinaista. Tämän vuoksi ammatti-ihmisten tulisi tehdä tehokasta työtä, mikä sisällyttäisi vanhempien opastamista. Ammatti-ihmisten tulisi opastaa mahdollisimman monia vanhempia auttamaan lapsiaan, jotka voisivat jakaa oppimiaan taitojaan edelleen eteenpäin muille vanhemmille. (Määttä 1999: 100.)

Sekä vanhemmilla että ammatti-ihmisillä on tärkeää tietoa lapsesta. Vanhemmat ovat oman lapsensa ja hänen elinympäristönsä parhaita tuntijoita, kun taas ammatti-ihmisellä on erityisosaamista, jota kehityksellisesti tai muulla tavoin poikkeavan lapsen vanhemmuudessa tarvitaan. (Määttä 1999: 100.)

Olemme halunneet nostaa perhelähtöisyyden elementtejä näkyviin opinnäytetyössämme. Vanhempien ja toimintaterapeutin välisen yhteistyön tulisi olla perhelähtöistä, jolloin vanhempia kuunnellaan arjen asiantuntijoina ja toimintaterapeutit toimivat ammatillisen osaamisen asiantuntijoina. Perhelähtöisyyden teoriassa näkyy selvästi myös asiakaslähtöisyys, jota olemme käsitelleet myös Kanadalaisen mallin ja toimintaterapeutin terapiasuhteen näkökulmista.

Tämä perhelähtöisyyden malli; perhekeskeisyyden ja kumppanuuden ajatus sisältää paljon samoja piirteitä ja periaatteita kuin toimintaterapian asiakaslähtöisyyden ja asiakaskekskeisyyden käsitteet sekä Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen ja sitouttamisen malliin pohjautuva ajattelu. Toimintaterapian alalla ajatus perhekeskeisyydestä ja perheen liittämistä mukaan yhteistyöhön on huomattu. Ennen terapian suunnittelussa ja tavoitteiden asettelussa keskeisenä ajatuksena oli yksilö, lapsi ja muutosten aikaan saaminen lapsessa yksilöllisesti. Toimintaterapeutti ammattilaisena asetti terapian tavoitteet. Nykyään ajatellaan lasta ja perhettä kokonaisuutena siten, että vanhemmat ja koko perhe pyritään ottamaan mukaan terapian suunnitteluun sekä tavoitteiden asetteluun, jotta tavoitteet olisivat perheen tarpeista lähtöisin. (Hanna – Rodger 2002: 14–15.)

Perhekeskeisen toimintatavan tarkoituksena on yhdessä työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintaterapeutin tulisi pyrkiä pois liiallisesta ammattilaisen roolista ja asettua vanhempien kanssa niin sanotusti samalle tasolle. Vanhempien ja toimintaterapeutin keskinäisen kumppanuuden kautta saavutetaan kattavammin muutosta lapsen toimintakyvyssä, kun toiminta ei jää pelkästään

terapiakerralla tehtäväksi, vaan siirtyy myös käytäntöön kotona ja arkeen. (Hanna – Rodger 2002: 16.)

Perhekeskeinen työskentely ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, vaan vaatii toimintaterapeutilta paljon huomioitavaa. Toimintaterapeutin tulee nähdä myös vanhemmat erillisinä persoonina ja muistaa, että kummallakin vanhemmista on yksilöllinen suhde lapseensa. Heillä on erilainen tapa olla lapsensa kanssa vuorovaikutuksessa, käsitellä lapsensa sairauteen tai vammaan liittyviä aiheita sekä reagoida muutoksiin ja mahdollisiin kriiseihin. Toimintaterapeutin pitää olla ajan tasalla ja tietoinen nykypäivän muuttuneista ja moninaisista perhemuodoista sekä lapsen kasvatusta malleista ja siitä, miten esimerkiksi perheen kulttuurista ja sosioekonominen asema vaikuttavat näihin tekijöihin. (Hanna – Rodger 2002: 16.)

Uusinta suomalaista tietoa jakaa lasten ja nuorten kuntoutuksesta sekä perhelähtöisyydestä kuntoutuksen osana Salla Siparin väitöskirja ”Kuntouttava arki lapsen tueksi – Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa” vuodelta 2008, mikä tutkii valtakunnallisesti kasvatuksen ja kuntoutuksen asiantuntijoiden yhteistoimintaa monialaisissa ja -organisatorisissa paikallisen tason verkostoissa. Sipari esittää, että kasvatuksen ja kuntoutuksen ajattelumalleja yhdistävät ekologinen malli ja valtaistuminen, jolloin ihminen nähdään aktiivisena ja valintoja tekevänä yksilönä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Näin asiantuntijoina ei nähdä pelkästään kasvatuksen ja kuntoutuksen ammattilaisia, vaan myös palvelujen käyttäjät eli lapsi ja koko perhe. (Sipari 2008: 9.)

Tutkimuksessa on tarkasteltu perhelähtöisyyden elementtejä pohtimalla kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteen sovittamista ja sen tärkeyttä. Sipari toteaa, että lapsen kehitykseen kuuluvat olennaisesti myös kasvatuksen ja opetuksen elementit, minkä vuoksi kasvatusta ja opetus voidaan käsittää yhteisenä ja ensisijaisena kuntoutukseen nähden. Tämä ajatus tukee näkemystä siitä, että lapsen kuntoutus liitetään lapsen arkiseen toimintaan ja toimintaympäristöön yksilöllisten tarpeiden mukaan ja perhekeskeisyyden periaatetta noudattaen. Tutkimuksessa on nostettu keskeisesti esille käsitteet moniasiantuntijuus ja yhteistoiminta. Käsitteet määrittelevät eri toimijat, lapsen ja perheen sekä ammattilaiset tasavertaisiksi kumppaneiksi yhteisen toiminnan muodostamisessa. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan asiantuntijoiden osaamisen yhteensovittamisen lisäksi yhdessä tuotettua

toimintaa, jota ei syntyisi yksilöosaamisen ja yhden ammatin kautta. Moniasiantuntijuus käsitteen taustalla on ajatus kumppanuudesta, jonka avulla määritellään yhteinen tehtävä sekä vastuunjako lapsen kehityksen kannalta. Kumppanuudessa tasavertaisina jäseninä ovat ammattilaiset ja lapsen vanhemmat. Moniasiantuntijuus sisältää ajatuksen perheen ja lapsen vanhempien mukanaolon sekä asiantuntijuuden lapsensa asioissa. Vanhemmat eivät ole yhteistyössä mukana ammattilaisten roolissa, vaan vanhemman roolissa, mikä pohjautuu täysin erilaiselle sitoutumiselle. (Sipari 2008: 36–38.)

Sipari esittää tutkimuksensa tulosten perusteella, että kuntoutus ja kasvatus ovat yhdessä oppimista, jolloin eri osapuolet oppivat toisiltaan. Ammattilaiset oppivat perheen ja lapsen arjesta, vanhemmat lapsen tukemisesta, lapsi itsestään sekä erikoistason paikallistason toiminnasta ja paikallistason erikoistason osaamisesta. (Sipari 2008: 114.)

LAADULLINEN TUTKIMUS

Opinnäytetyössämme olemme soveltaneet laadullisen tutkimuksen menetelmää, jonka lähtökohtana ovat ihmisen todellinen ja koettu elämä sekä sen ilmiöt. Laadullinen tutkimus on kohteen, tilanteen tai ilmiön tutkimista kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on löytää ja tuoda esille tosiasioita. Tärkeää laadullisessa tutkimuksessa on luonnollisessa ja todellisessa kontekstissa tapahtuva aineiston keruu. Tiedonlähteenä on ihminen, jolloin kohdejoukko eli tutkittavat valitaan tarkoituksenmukaisesti. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään laadullisin menetelmin, joita ovat muun muassa kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumentit. Laadullisen tutkimuksen tapaukset ovat ainutlaatuisia ja aineistoa tulkitaan sen periaatteiden mukaisesti. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2002: 151–155, 179.)

Päätimme toteuttaa opinnäytetyömme laadullisen tutkimuksen metodein, koska tavoitteenamme on tuoda esiin toimintaterapeuttien ja vanhempien omia näkökulmia COPM-arviointimenetelmän käytöstä vanhempien alkuhaastattelussa lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa. Opinnäytetyöhömmme kohdejoukko on valittu erittäin tarkoituksenmukaisesti, koska halusimme sekä vanhempien että toimintaterapeuttien hyötyvän mahdollisimman paljon opinnäytetyöprosessistamme.

Aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmänä haastattelu on yksi ainutlaatuisimmista tavoista kerätä tietoa tutkittavilta. Haastattelun etuna on joustavuus, jonka perusteella haastattelu sopii menetelmäksi useisiin tutkimuksiin. Haastattelussa ollaan tutkittavan kanssa suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa, mikä mahdollistaa saamaan esille vastausten takana olevat perustelut ja motiivit sekä tarvittaessa vastausten selventämisen ja saatujen tietojen syventämisen. Haastattelutilanteessa ihminen nähdään subjektina, jolla mahdollistetaan ihmistä itseään koskevien asioiden esille tulo vapaasti. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 34–35.)

Opinnäytetyössämme keräsimme aineistoa haastattelemalla toimintaterapiaan tulevan lapsen ja nuoren vanhempia sekä toimintaterapeutteja. Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska sen avulla saimme sekä vanhempien että toimintaterapeuttien äänet kuuluviin. Haastatteluissa lähdimme keräämään aineistoa seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Miten COPM-arviointimenetelmä soveltuu vanhempien haastattelun välineeksi lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa? Millaista struktuuria ja yhteisiä arviointikäytänteitä COPM-arviointi luo yhteistyökumppanien työhön?

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelussa on olennaista, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen ja tutkija selvittää teemahaastattelun avulla haastateltavan kokemuksia tästä koetusta tilanteesta tai ilmiöstä. Ennen haastattelua tutkija kerää tietoa tilanteesta tai ilmiöstä, sen rakenteista, osista ja teorioista, minkä pohjalta hän suunnittelee teemahaastattelun rungon. Teemahaastattelun runko suuntaa tutkittavien subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista, joita tutkija on aiemmin analysoinut. Teemahaastattelussa on kaikkein olennaisinta tutkittavan äänen tuominen kuuluviin, siten ihmisten tulkinnat ja heidän ilmiöille antamat merkitykset saadaan esille. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 47–48.)

Haastattelimme vanhempia ja toimintaterapeutteja teemahaastattelun keinoin. Toimintaterapeutit olivat haastatelleet kahden perheen vanhemmat COPM-arviointimenetelmän avulla toimintaterapiaprosessin alussa. Meidän opinnäytetyömme tehtävänä oli selvittää vanhempien ja toimintaterapeuttien näkökulmia alkuhaastattelusta ja COPM-arviointimenetelmän käytöstä siinä yhteydessä. Ennen

teemahaastattelua tutustuimme opinnäytetyön alussa esitettyihin teoreettisiin lähtökohtiin, joiden perusteella laadimme teemahaastattelujen haastattelurungot (Liitteet 1-3).

Teemahaastattelu voidaan toteuttaa joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Parihaastattelu ja täsmäryhmähaastattelu ovat ryhmähaastattelun alalajeja. Ryhmähaastattelun etu yksilöhaastatteluun verrattuna on monipuolisen tiedon saaminen nopeasti. Ryhmähaastattelua ohjaa usein kaksi haastattelijaa. Ryhmähaastattelun litterointi ja analysointi on huomattavasti työläämpää verrattuna yksilöhaastatteluun. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 61–63.)

Käytännössä toteutimme viisi teemahaastattelua yksilö- tai parihaastatteluina, joista saatua tietoa käytimme opinnäytetyömme aineistona. Haastattelimme kerran kahden eri perheen vanhempia (Liite 3.) ja perheiden toimintaterapeutteja (Liite 1.). Lisäksi haastattelimme kerran toimintaterapeutteja yhdessä (Liite 2.). Kaikki haastattelut toteutimme yhteistyökumppaniemme toimitiloissa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroimme haastatteluaineiston tekstitiedostoiksi.

Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen aineisto on runsas, etenkin haastattelumenetelmää käytettäessä, siksi aineiston analysointi voi olla aikaa vievä ja työläs prosessi. Laadullisen tutkimuksen analyysin pääpiirteitä ovat jo aineiston keruutilanteessa alkava analysointi tutkijan havaintojen perusteella. Aineisto analysoidaan lähellä aineistoa ja sen kontekstia sekä analysointiin kuuluva päättely on joko teorialähtöistä, teoriasidonnaista tai aineistolähtöistä. Yleisimpiä laadullisen tutkimuksen aineiston analyysitapoja ovat muun muassa kvantitatiiviset analyysitekniikat, teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskursiiviset analyysitavat ja keskusteluanalyysi. (Eskola – Suoranta 1999: 161; Hirsjärvi – Hurme 2008: 135–136.)

Opinnäytetyössämme analysoimme aineiston teemoittelun avulla, koska tämän lähestymistavan kautta pystymme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme. Teemoittelu aineiston analyysitapana nostaa esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Aineistosta on tarkoitus löytää ja erotella tutkimusongelman kannalta olennaisimmat aiheet. Onnistunut teemoittelu pitää sisällään teorian ja empirian vuorovaikutusta.

Teemahaastattelun analysoinnissa teemoittelun avulla nousevat esille usein haastattelurungon teemat sekä lisäksi lukuisia muita teemoja, joista tutkijan on poimittava tutkimusongelmaa selvittävät teemat. Esiin nostetut teemat ovat tutkijan tulkintoja haastateltavien vastauksista ja tarinoista. (Eskola – Suoranta 1999: 175–176; Hirsjärvi – Hurme 2008: 173.)

Analysoimme haastatteluista saadun aineiston abduktiivisesti eli teoriasidonnaisesti, jolloin aineiston analyysissä vaihtelevat aineistolähtöinen ajattelu ja valmiit teorit. Teoriasidonnaisessa analyysissä tunnistetaan aikaisemman teoratiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole testata teoriaa vaan aukaista uusia ajatustapoja. (Tuomi – Sarajärvi 2002: 98–99.)

Ennen varsinaisen aineiston analyysin aloittamista litteroimme haastatteluaineiston. Teimme sen heti haastattelujen jälkeen, jotta muistaisimme tarkemmin haastatteluiden kulun ja tunnelmat. Lisäksi haastattelujen välillä oli aikaa pohtia tulevia haastatteluja ja muokkasimme jokaiseen haastatteluun haastattelurunkoa sen mukaisesti, että kysymykset olisivat vielä selkeämmin ymmärrettäviä, jotta haastateltavat osaisivat vastata niihin paremmin. Aineistonkeruuvaiheessa huomasimme myös, että saadaksemme vastauksen toiseen tutkimuskysymykseemme, meidän olisi järkevää tehdä yksi haastattelukerta lisää, jossa haastattelisimme toimintaterapeutteja yhdessä.

Aineiston keräämisen jälkeen perehdyimme vielä huolellisesti keräämäämme haastatteluaineistoon. Tarkoituksenamme oli käsitellä erikseen toimintaterapeuttien ja vanhempien haastatteluaineistot, jotta voimme nostaa tarkasti esille toimintaterapeuttien ja vanhempien omat näkemykset. Aineiston analyysin alussa valitsimme aineistoyksiköksi ajatuskokonaisuuden, josta käy ilmi parhaiten haastateltavien vastauksien sisällöt. Yksi ajatuskokonaisuus sisältää useimmiten yhden kysymyksen ja vastauksen tai pelkän vastauksen. Pelkistämävaiheessa pelkistimme tutkimuskysymyksiin vastaavat aineistoyksiköt ja samalla poistimme litteroidusta tekstistä ne osat, jotka eivät siihen vastanneet. Taulukoimme aineistoyksiköittäin toimintaterapeuttien ja vanhempien haastatteluiden alkuperäisilmaukset sekä pelkistetyt ilmaukset. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Esimerkki aineistoyksikön alkuperäisistä ja pelkistetyistä ilmauksista vanhempien haastattelusta.

ALKUPERÄISILMAUS

Kyllä minun mielestä vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Ja toinen tärkeä asia on aina se, että kun on kyse lapsen hoitamisesta, niin aina pitäisi aikuisten välinen yhteistyö sujua tosi hyvin, koska lapsi ei osaa tietenkään kertoa eikä näe muuten kaikkia niitä asioita.

Toinen, mitä olen jäänyt miettimään, on se, että toimintaterapeutti kuulee suurimmaksi osaksi nyt vain niistä ongelmista, mutta sitten jää se lapsen muu persoona ja muu oleminen vielä pimentoon.

Loppujen lopuksi jäi sellainen olo, että saatiin kaikki se esille, mitä haluttiinkin, mutta vaikka se meni keskustelleen, niin kyllä tuo haastattelurunko selvästi myös jäykistää sitä tilannetta. Ehkä joku vapaamuotoinen aloitus olisi paikallaan ja sitten sen jälkeen siltä pohjalta tuon rungon käyttäminen vasta.

Niin ja tietysti tavallaan meillä, kun on kyse siitä, että on jo 9-vuotias lapsi, tietysti kartoitetaan tämän hetkistä tilannetta ja muuta, mutta vanhemmilla siinä kulkee mukana koko lapsen historia. Tavallaan sen yhdeksän vuoden puristaminen kahteen tuntiin tai tuntiin, ja sellainen tiivistäminen vaatii itse asiassa aika paljon ajattelua.

PELKISTETTY ILMAUS

Vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Aikuisten välinen yhteistyö ja sen sujuvuus on tärkeää, koska lapsi ei osaa kertoa eikä edes näe kaikkia asioita.

Keskustelu keskittyy pääosin lapsen ongelmiin, ja muu lapsen persoona jää vielä tässä vaiheessa pimentoon.

Jäi tunne, että saimme asiat esille, mitä halusimmekin. Vaikka tilanne oli keskustelun omainen, haastattelurunko jäykisti tilannetta, jolloin vapaamuotoinen aloitus olisi parempi ja haastattelurungon täyttäminen vasta sen jälkeen.

Vaikka keskitytään tämän hetkiseen tilanteeseen, vanhemmat ajattelevat aina myös lapsen historiaa, ja sen tiivistäminen rajattuun aikaan vaatii paljon ajattelua.

Aineistoyksiköiden pelkistämisen jälkeen aloitimme luokittelun teemoittelun periaatteiden mukaisesti. Lähdimme luokittelemaan pelkistettyjä ilmauksia haastattelurungon teemojen mukaisesti leikkaamalla ja liimaamalla niitä isolle paperille. Teimme luokituksen kaksipuolisesti ala- ja yläluokkiin. Aluksi luokittelimme pelkistetyt ilmaukset alaluokkiin ja nimesimme ne. Tämän jälkeen yhdistimme alaluokkia saadaksemme yläluokat, jotka nimesimme haastattelurungosta nostettujen teemojen mukaisesti. Yläluokkia meille muodostui toimintaterapeuttien haastatteluaineistosta neljä; perhelähtöisen terapiasuhteen luominen, yhteistyö vanhempien kanssa, COPM arviointimenetelmänä sekä COPM-arvioinnin käytön vaikutus ammatti-identiteettiin ja kollegiaalisuuteen. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Toimintaterapeutin haastatteluiden ala- ja yläluokat

ALALUOKKA

- Toimintaterapeutin asiantuntijuus
- Vanhempien asiantuntijuus
- COPM:n merkitys terapiasuhteen luomisessa
- Yhteistyön merkitys lapsen terapiaprosessin alussa
- COPM yhteistyön perustana
- Toiminnallisen suoriutumisen osa-alueet
- Arviointimenetelmän käsitteet
- Pisteitys
- Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen malli
- Tavoitteiden asettaminen
- Struktuurin luominen arviointityöhön
- COPM:n käytettävyys
- Toimintaterapeutin taidot
- Soveltuvuus eri asiakasryhmille
- Hyödyllisyys toimintaterapeutin työlle
- Vaikutus ammatti-identiteettiin
- Vaikutus kollegiaalisuuteen

YLÄLUOKKA

Perhelähtöisen terapiasuhteen luominen

Yhteistyö vanhempien kanssa

COPM arviointimenetelmänä

COPM-arvioinnin käytön vaikutus ammatti-identiteettiin ja kollegiaalisuuteen

Vanhempien haastatteluaineiston analysoimme samalla menetelmällä kuin toimintaterapeuttien aineiston. Vanhempien haastatteluaineistosta yläluokkia muodostui kaksi; yhteistyö toimintaterapeutin kanssa ja COPM arviointimenetelmänä. (Taulukko 3.)

TAULUKKO 3: Vanhempien haastatteluiden ala- ja yläluokat.

ALALUOKKA

- Toimintaterapeutin kohtaaminen
- Yhteistyön merkitys
- Asiakaslähtöisyyden ja perhelähtöisyyden toteutuminen
- Odotukset lapsen toimintaterapiaa kohtaan
- Arviointimenetelmän sisältö
- Toiminnallisen suoriutumisen osa-alueet
- Pisteitys
- Tavoitteiden asettaminen
- Arviointimenetelmän käsitteet
- COPM:n käytettävyys

YLÄLUOKKA

Yhteistyö toimintaterapeutin kanssa

COPM arviointimenetelmänä

Seuraavaksi käsittelemme opinnäytetyömme tuloksia analyysistä saatujen yläluokkien mukaisesti toimintaterapeuttien ja vanhempien näkökulmien kannalta.

TOIMINTATERAPEUTTIEN NÄKEMYKSIÄ COPM- ARVIOINTIMENETELMÄN KÄYTÖSTÄ

Tässä luvussa esittelemme toimintaterapeuttien haastatteluista saatuja tuloksia aineiston analyysin yläluokkien mukaisesti. Olemme lisänneet tekstiin joitakin toimintaterapeuttien suoria lainauksia tuodaksemme paremmin esille haastateltavien omat näkökulmat.

Perhelähtöisen terapiasuhteen luominen

Toimintaterapeuttien haastattelussa toimintaterapeutit toivat esille asioita liittyen terapiasuhteen luomiseen perhelähtöisesti. He nostivat esille näkemyksiä *toimintaterapeutin ja vanhempien asiantuntijuudesta* lapsen toimintaterapiaprosessissa sekä COPM:n merkityksestä terapiasuhteen luomisessa.

Toimintaterapeutit toivat esille, että yhteistyöhön ja terapiasuhteeseen vanhempien kanssa on tärkeää panostaa ja käyttää aikaa. Vanhempien kanssa käydään yhdessä lapsen asioita läpi, heitä kuunnellen ja heidän kanssaan keskustellen. Toimintaterapeutti ei halua tietää liikaa lapsesta ennen vanhempien tapaamista, jolloin mahdollistuu

asiakkaan eli perheen ja vanhempien ajatusten esille tuleminen asiakaslähtöisesti. Nämä asiat liittyvät tärkeänä osana toimintaterapeutin asiantuntijuuteen.

Vanhempien asiantuntijuus on erityisen tärkeä osa terapiasuhteen luomista toimintaterapeuttien mielestä. Toimintaterapeutti saa vanhemmilta arjen tietoa, joka on erityisen merkittävää lapsen toimintaterapiaprosessin suunnittelussa. Toimintaterapeutit pitivät myös tärkeänä molempien vanhempien osallistumisen haastatteluun, jolloin he saivat kuulla molempien vanhempien näkemykset ja keskustella ajatuksella lapsen asioista. Vanhempien välinen dynamiikka ja roolit välittyivät toimintaterapeuteille, mitä he pitivät myös merkittävänä.

COPM-arviointimenetelmä vahvistaa toimintaterapeuttien mielestä perhelähtöistä terapiasuhteen luomista. Haastattelun kuluessa vanhemmat tulevat todella kuulluiksi ja he saavat omin sanoin kuvailla tilannettaan, mikä lisäksi vahvistaa sekä tukee vanhempien kokemusta kuulluksi tulemisesta. COPM:n myötä toimintaterapeutilla on selkeämpi kuva vanhempien toiveista ja asioista, joihin he haluavat apua ja tukea. Toimintaterapeuttien mielestä COPM on arviointimenetelmänä demokraattinen ja vanhempia arvostava haastatteluväline. Kuten toinen toimintaterapeuteista kertoo:

Kyllä tämä (COPM) on sillä tavalla musta vanhempia arvostava väline, että tässä todella pysähdytään kuuntelemaan vanhempia ja annetaan vanhempien kertoa omin sanoin siitä tilanteestaan ja sehän tukee sitä, että he kokevat tulevansa kuulluiksi.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Toimintaterapeuttien mielestä *vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö* on ehdottoman tärkeää, kun työskennellään lasten ja nuorten kanssa. Alussa luotu suhde ja sitä kautta aloitettu yhteistyö toimii pohjana koko tulevalle toimintaterapialle ja sen eteen tulisi nähdä vaivaa ja siihen tulisi panostaa. Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä pidetään niin merkityksellisenä, etteivät toimintaterapeutit osanneet kuvitella työskentelevänsä ilman sitä. Toimintaterapeutit kertovatkin:

...mitä kauemmin tätä työtä on tehnyt, niin mä näen, että se yhteistyö vanhempien kanssa ja siinä hyvän, vahvan pohjan luominen heti aluksi, niin se on ihan äärimmäisen tärkeätä, jotta se terapia tuottaisi tulosta ja että siinä tapahtuisi sitten niitä positiivisia asioita.

Ja se on sellainen niin kuin pohja, joka kannattaa luoda niin hyväksi ja käyttää siihen paljon aikaa, koska ne vaikutukset näkyvät sitten myöhemmin.

Alkutapaamisessa tehty COPM-haastattelu tuki toimintaterapeuttien mielestä tämän yhteistyön luomista. *COPM:n avulla yhteistyö* alkoi luontevasti, kun käytössä oli konkreettinen väline, jonka avulla haastattelu toteutui. Keskustelunomainen haastattelu oli mielekäs, sillä siinä toimintaterapeutti ja vanhemmat olivat tasavertaisina toimijoina aloittamassa yhteistyötä eikä toimintaterapeutti entuudestaan tiennyt paljoa asiakkaasta ja perheestä, vaan tiedonkeruu tapahtui COPM-haastattelun aikana. Tämä mahdollisti asiakkaan omien näkemysten ja ajatusten esille tulon sekä on siten asiakaslähtöistä ja eettisesti oikein. Vaikka COPM-arviointi on keskustelunomainen ja avoin, toinen toimintaterapeuteista koki hieman hämmentävänä sen, että COPM:n myötä hän saattoi strukturoida vanhempia enemmän kuin yleensä, eivätkä vanhemmat saaneet tuottaa niin paljon vapaata puhetta, vaan keskustelu palautui aina COPM-haastattelun teemoihin.

COPM arviointimenetelmänä

COPM-arviointimenetelmä ei ollut toimintaterapeuteille entuudestaan tuttu, vaan he käyttivät sitä ensimmäisen kerran näissä vanhempien alkutapaamisissa. Toimintaterapeutit toivat haastatteluissa esille omia näkökulmiaan ja ajatuksiaan COPM:sta liittyen sen sisältöön; toiminnan osa-alueisiin, käsitteisiin, pisteitykseen, tavoitteiden asetteluun ja viitekehukseen. He pohtivat myös haastatteluvälineen käytettävyyttä, soveltuvuutta eri asiakasryhmille sekä hyödyllisyyttä omalle työlle.

COPM sisältää oleellisia teemoja ja toiminnan osa-alueita ja sen avulla saadaan tasapuolisesti esille eri *toiminnan osa-alueisiin* vaikuttavat tekijät ja niihin liittyvät huolen aiheet. Toinen toimintaterapeuteista toi esiin, että siitä kuitenkin puuttuu oleellisena osana Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen mallin ydintä oleva henkisyys, mikä taas sisältäisi asiakkaan luovuuden, ajattelun ja mielikuvituksen sekä asiakkaan kokemuksen itsestään. Hän pohti myös, että tämän hetkistä haastattelulomaketta käytettäessä riippuu toimintaterapeutista, miten henkisyys tulee haastattelussa esille. Henkisyys-käsite sekoitetaan helposti uskonnollisuuteen, mutta se tulisi kuitenkin hänen mielestään sisällyttää arviointilomakkeeseen, koska sen puuttuminen häivyttää jotakin hyvin alkuperäistä Kanadalaiseen malliin liittyvää pois. Kuten toimintaterapeutti toteaa:

Tämä on Kanadan malli ja sen verran, mitä mä itse, kun olen ollut innostunut tuosta mallista kuitenkin, niin se mikä täällä loistaa ihanasti täysin poissaolollaan on tämä henkisyys.

COPM:iin liittyvä asioiden kategoriointi tiettyjen toiminnan osa-alueiden alle tuotti ajoittain ongelmallisuutta. Vanhemmat ja toimintaterapeutti joutuivat yhdessä pohtimaan, mihin osa-alueeseen tietty toiminta kuuluisi, kun se ei selkeästi ole vain yhden osa-alueen toimintaa, vaan voisi olla useampaan osa-alueeseen liittyvää. Tämä aiheutti hämmennystä ja vaati soveltamista. COPM:n sisältävien osa-alueiden (itsestä huolehtiminen, vapaa-aika ja tuottavuus) koettiin olevan riittävät, jos haastateltava perhe kertoo avoimesti tilanteestaan ja lapsestaan. Toimintaterapeutit toteavat:

...lapsen itsensä kokeminen, et sitä erillisenä kohtana ei ole mainittu, vaikka täällä käydään läpi sitä, minkälainen se suoriutuminen on ja miten tyytyväinen on siihen suoriutumiseen, niin se tulee tietyllä lailla sieltä mukana, mutta ihan erillisenä kohtana, että tässä perheessä, just se nousikin hirmu tärkeäksi.

Kyllä tulee silloin, kun perhe on avoin, ja haluaa kertoa ja jakaa niitä asioita, niin varmasti löytyy ne keinot.

Toimintaterapeutit toivovat, että Suomeen saataisiin oma lomake, joka olisi *käsitteisiin* liittyen pohdittu suomalaiseseen kontekstiin sopivaksi. Suorat käännökset alkuperäisestä englanninkielisestä käsitteistöstä tuottavat hankaluutta, jo pelkästään kulttuuristen erojen vuoksi. Käsite tuottavuus koettiin huonona, etenkin kun on kyse lasten ja nuorten kanssa työskentelystä. Tuottavuus sanana herätti negatiivisia tunteita. Se toi mieleen bisnesmaailman ja mahdollisimman tuotteliaana sekä yhteiskunnalle hyödyllisenä olemisen. Toisaalta he pohtivat myös, että lapset ja nuoret ovat todella tuottavia, esimerkiksi leikki on erittäin tuottavaa toimintaa. Heidän mielestään käsitteitä tulisi kuitenkin miettiä erittäin tarkkaan. Toimintaterapeutit pohtivat:

Siinä on kulttuurieroja tietenkin ja kaikkea, että sen takia nämä ovat aika vaikeita, jos suoraan jostain toisesta (kielestä) ottaa sellaisenaan käyttöön, että se olisi hirveen hienoa, jos saataisiin Suomeen toimintaterapiaan ihan oma, jossa olisi mietitty juuri myös näitä kulttuurisia asioita ja näitä ikäryhmiä.

Tämä tuottavuus on sellainen sana, josta mä en ainakaan itse tykkää yhtään, että mulla ainakin tulee oikeastaan pelkästään negatiivisia tuntemuksia siitä, varsinkin, jos tuota lasten kanssa käyttää.

Lapset ja nuorethan ovat erittäin tuottavia, leikkihän on erittäin tuottavaa. Mikä olisi se sana, millä sitä kuvaisi.

Pisteitys on yksi osa COPM-arviointimenetelmää. Toimintaterapeutit kokivat pisteityksen mielenkiintoisena ja sen kautta toimintaterapeutti sai tietoa etenkin vanhempien välisestä dynamiikasta ja kumppanuudesta. COPM:n ajateltiin kuitenkin olevan vanhemmille melko työläs, sillä he joutuvat pisteittämään omaan lapseensa liittyviä asioita ja palaamaan samoihin asioihin useamman kerran haastattelun aikana. Tämän vuoksi toimintaterapeutit ajattelivat, että myös vanhemmille olisi helpompaa käydä yksi toiminnan osa-alue läpi kerrallaan ja heti pisteittää se osa-alue eikä vasta lopussa kaikkia osa-alueita. Suomalaisessa yhteiskunnassa olemme tottuneet ajatukseen, että numerolla mitataan nimenomaan menestystä. Osittain tämän vuoksi pisteitys ei ollut kaikille vanhemmille helppoa ja siksi vanhempi saattoi myötäillä toisen vanhemman antamia pisteitä, jolloin vanhemman henkilökohtaiset mielipiteet jäivät toimintaterapeutille avoimiksi ja tulkinnanvaraisiksi. Kuten toimintaterapeutit sanovat:

Ja kun vanhemmat just näitä pisteitä antoivat, niin siinä tuli myös se vanhempien välinen dynamiikka esille uudella tavalla.

Tämä on sillä tavalla vanhemmillekin ehkä työläs, että kun he joutuvat sitten vielä antamaan noita numeroita.

Meidän mielissä numerolla mitataan menestystä, jolloin vanhemmille vaikea yhtäkkiä tulla tilanteeseen, jossa lapselle annetaan numerot.

COPM:iin liittyvä *Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen malli* oli toimintaterapeuttien mielestä käytännönläheinen ja järkevä, mikä auttoi sisäistämään COPM-arviointimenetelmän lähtökohtia. Heidän mielestään Kanadalaisen mallin prosessinomaisuus tuli COPM:ssa hyvin esille. He kokevat malliin perustuvan arviointimenetelmän arvoksi suureksi, sillä silloin teoria siirtyy käytäntöön eikä jää irralliseksi. COPM ja sen perustana oleva Kanadalaisen toiminnallisen suoriutumisen malli korostavat asiakaslähtöisyyttä, jolla on toimintaterapeuteille suuri merkitys. Jos asiakaslähtöinen malli ei olisi arviointimenetelmän käyttäjälle tuttu, COPM-arviointilomaketta voisi käyttää vain mekaanisesti. Toimintaterapeuttien mielestä:

Jos se asiakaslähtöinen malli ei ole yhtään tuttu, niin sähän voit käyttää aika mekaanisesti tai teknisestikin tätä lomaketta.

Joo ja sen takia musta tämä on hieno ajatus, että on ihan oikeasti arviointilomake, joka perustuu siihen malliin, koska se antaa tietenkin

sitten sitä konkretiaa, että se siirtyy sinne käytännön tasolle eikä ole vain niin kuin jokaisen omassa päässä.

Toimintaterapeutit kokivat, että COPM:n käytöstä on hyötyä terapian suunnittelulle, tavoitteiden ja keinojen asettamiselle. Terapiakertojen rajallisuuden vuoksi on tärkeää, että *tavoitteet* ovat konkreettisia ja selkeitä, jolloin COPM:sta oli hyötyä toimintaterapeuteille. COPM:lla koettiin olevan vaikutusta myös vanhempien tavoitteiden asettelulle siten, että haastattelun myötä vanhemmilla on mahdollisuus tietoisemmin vaikuttaa omalla toiminnallaan tavoitteisiin, joiden kanssa työskennellään. Toinen toimintaterapeuteista kertoo:

Se (COPM) oli kyllä hirveän hyvä napakoittamaan, niitä tavoitteiden hakemista, et mitkä ne on. Et on paljon semmoista mistä on huolta tai vähän sellaista kysymysmerkkiä, mutta sitten se auttoi niin kuin todella vanhempiakin, että aloitetaan näistä asioista ja sitten katsotaan sen loppuarvioinnin kohdalla, että missä ollaan menossa, että tarviiko esimerkiksi terapiaa vielä jatkaa.

Toimintaterapeuttien mielestä COPM *strukturoidi* heidän omaa työskentelyään ja terapian prosessinomaisuus aukeaa heidän mielestään myös vanhemmille hyvin COPM:n avulla, kun tehdään alku- väli- ja loppuarviointia. Menetelmä toimii selkärankana toimintaterapeuteille. Sen avulla voidaan peilata ja seurata, mitkä ovat olleet alun lähtökohdat ja missä terapiaprosessissa ollaan tällä hetkellä. Toimintaterapeutit kertovat:

Prosessinomaisuus perheen kanssa aukeaa paremmin ja tulee näkyväksi myös perheelle tämän välineen kautta, kun tehdään alku-, väli- ja loppuarviointia.

Ja tämähän toimii ehkä sellaisena, että tulee näitä uudelleen arvioinnin paikkoja, niin sitten tässä on niin kuin se materiaali, johon voi peilata sitä, että mistä on lähetty liikkeelle ja missä ollaan nyt ja tämä on myös sellainen seurantaväline, niin kuin tämä varmaan on ajateltukin.

COPM-arviointimenetelmän *käytettävyydestä* toimintaterapeutit pohtivat etenkin ajankäyttöä ja sen ongelmaa. Haastattelun tekoon meni molempien vanhempien kohdalla huomattavasti enemmän aikaa kuin mitä alkujaan keskustelulle oli varattu. Ohjeistuksessa COPM-arvioinnin sanotaan kestävän 20–30 minuuttia ja toimintaterapeutit pohtivat asiakaslähtöisyyden toteutumista, jos haastattelun tekisi ideoidun ajan puitteissa. Tällöin toimintaterapeutin pitäisi rajata keskustelua paljon,

mikä taas saattaisi vaikuttaa tärkeiden asioiden huomiotta jättämiseen. Itse haastattelulomakkeen toimintaterapeutit kokivat rakenteellisesti huonona; siihen kirjaamiseen oli liian vähän tilaa ja se oli hieman sekava. Toisaalta haastattelulomake ohjasi heidän mielestään hyvin haastattelun etenemistä ja toimi runkona kysyttävälle asioille. Kuten toimintaterapeutit sanovat:

Tavallaan pitää miettiä varmaan etukäteen, että mitä tältä haastattelulta sitten halutaan ja --- kuinka asiakaslähtöinen se tilanne sitten on.

Kaavakkeet ohjasi siihen, että kuinka ja milläläilla näitä asioita voisi kysyä.

COPM-arviointimenetelmä ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, vaan toimintaterapeutit kokivat, että se *vaatii toimintaterapeutilta erilaisia taitoja*. Sen tekeminen vaatii tarkkaavaisuutta ja kykyä kuulla tärkeimpiä asioita sekä kirjata niitä ylös keskustelun lomassa. Menetelmä vaatii toimintaterapeutilta kokemusta ja kykyä reflektoida kuulemaansa nopeasti. He pohtivat, ettei se palvele kaikkia toimintaterapeutteja samalla tavalla ja COPM:sta saatava hyöty riippuu paljon myös toimintaterapeutin omasta henkilökohtaisesta työkokemuksesta. He uskovat, että COPM:n tekeminen on helpompaa, mitä enemmän toimintaterapeutilla on kielellisiä taitoja. Kokemuksen myötä ja sitä käyttämällä kehittyvät taidot, joita sen käyttö vaatii. Toimintaterapeutit toteavatkin:

Tämä vaatii kyllä terapeutilta mun mielestä aika paljon itse asiassa sellaista kyvykkyyttä kuulla ne asiat, sitten sun pitää osata kuunnella, olla läsnä ja pitää kirjata samaan aikaan.

Sehän se on tässä, että se vaatii aika paljon taitoja ja kokemusta mun mielestä ihmiseltä. Että miten sitten tosiaan tulee kuulluksi ne vanhempien asiat, miten sä osaat ottaa sieltä puheesta ne tärkeät, keskeiset asiat.

Toimintaterapeutit kokivat COPM:n niin sanotusti matalan kynnyksen arviointivälineeksi, sillä se *sopii monipuolisesti eri asiakasryhmien kanssa käytettäväksi*. Heidän mielestään sitä voisi käyttää myös tarkentamaan jo pidempään jatkuneita terapioita siten, että sen avulla strukturoitaisiin tavoitteita. Nuorten kanssa COPM:ia voisi käyttää muun muassa oman suoriutumisen ja oman elämän arvioimiseen. Toimintaterapeutit kertovat:

Tämä on sillä tavalla aika avoin ja sellainen, voisiko sanoa matalan kynnyksen arviointilomake, että tämä välttämättä ei niin kuin rajaa ketään ulos, että sillä tavalla kiva.

Voisi tarkentaa jo pidempään kestäneitä terapioita, ja voisi varmistaa ollaanko me muistettu nyt kaikki ja strukturoida tavoitteita.

Isommille lapsille ja nuorille COPM voisi antaa kykyä oman suoriutumisen ja oman elämän arvioimiseen yhdessä toimintaterapeutin kanssa.

Toimintaterapeutit ovat kokeneet COPM-arviointimenetelmän käytön positiivisena. He kokivat sillä olevan käytännön *hyötyä heidän työnsä*, etenkin dokumentoinnissa ja toimintaterapian sekä jatkokuntoutuksen tarpeen perustelemisessa lähettävälle tasolle. COPM-arviointimenetelmästä katsottiin olevan hyötyä ja sen ajatellaan tuovan lisäarvoa myös KELA:n kilpailutuksessa.

COPM- arvioinnin käytön vaikutus ammatti-identiteettiin ja kollegiaalisuuteen

Toimintaterapeutit toivat esille myös *COPM-arviointimenetelmän käytön vaikutuksia ammatilliseen identiteettiin ja heidän keskinäiseen kollegiaalisuuteen* liittyen. Toimintaterapeutit kokivat COPM:n käytön positiivisena ja hyödyllisenä, mikä antaa ammattilypeyttä omaa työtä kohtaan. Molemmilla toimintaterapeuteilla on utelias ote ja halu paneutua uuteen arviointimenetelmään. Heidän mielestään COPM:n käyttö vaatii sitoutumista, jonka vuoksi he tarvitsevat nyt aikaa käytännön opetteluun. Toimintaterapeutit toivat esille, että he ovat jo alkaneet tai aikovat alkaa käyttää COPM:ia jokaisen uuden aloittavan perheen kanssa.

Toimintaterapeutit pitävät merkittävänä sitä, mitä COPM-arviointimenetelmä tuo heidän keskinäiselle kollegiaalisuudelleen. Toimintaterapeuttien kollegiaalisiin ja työnohjauksellisiin keskusteluihin menetelmä tuo uutta. He voivat toimia peilinä kollegalle sekä keskustella, antaa neuvoja ja konsultoida, kun heillä on käytössään yhteinen arviointimenetelmä. Toimintaterapeutit kertovat, että COPM vastaa heidän tämän hetkistä tarvettaan arviointiin sekä lisäksi se rikastuttaa heidän omaa työtään ja kollegiaalisuuttaan.

VANHEMPIEN NÄKEMYKSIÄ COPM- ARVIOINTIMENETELMÄN KÄYTÖSTÄ

Tämä luku sisältää vanhempien haastatteluista saatuja näkemyksiä. Esittelemme tulokset aineiston analyysin yläluokkien mukaisesti. Olemme lisänneet tekstiin joitakin vanhempien suoria lainauksia tuodaksemme paremmin esille haastateltavien omat näkökulmat.

Yhteistyö toimintaterapeutin kanssa

Vanhemmat ovat kokeneet positiivisena yhteistyön toimintaterapeutin kanssa lapsensa toimintaterapiaprosessin alussa. Haastatteluissa vanhemmat pystyivät tuomaan esille näkemyksiään toimintaterapeutin kohtaamisesta, yhteistyön merkityksestä, asiakaslähtöisyyden ja perhelähtöisyyden toteutumisesta sekä odotuksista lapsen toimintaterapiaa kohtaan. Molemmille perheille tämä oli ensimmäinen lapsen toimintaterapiaprosessi, joten heillä ei ollut aiempaa kokemusta heillä toimintaterapeutin kanssa tehtävästä yhteistyöstä lähetapaikassa tehdyn arviointiprosessin lisäksi.

Vanhemmat kokevat toimintaterapeutin kanssa tehtävän *yhteistyön erittäin merkitykselliseksi*, etenkin lapsen toimintaterapiaprosessin alussa. Alkutapaamisessa tehty COPM-haastattelu oli vanhempien mielestä kokemuksena myönteinen, koska se oli perusteellisesti käytyä keskustelua toimintaterapeutin kanssa lapsen tämän hetkisestä tilanteesta. Yhteistyön toivotaan jatkuvan lapsen terapiaprosessin edetessä keskustelutilanteiden muodossa.

Asiakaslähtöisyyden ja perhelähtöisyyden toteutumisesta vanhemmille jäi positiivinen kuva. Vanhemmille oli välittynyt, että toimintaterapeutti oli aidosti kiinnostunut heidän näkökulmistaan ja, että niitä pidettiin tärkeinä. Lisäksi toisen perheen vanhemmat toivat esille, että tämä oli ensimmäinen kerta, kun heitä kuunnellaan. Vanhemmilta tuli myös palautetta, että vanhemman kannalta olisi ollut mielekkäämpää aloittaa lapsen tilanteen tarkastelu käytännön tilanteista, jotka sen jälkeen siirrettäisiin haastattelurungon teemojen alle. Kuten eräs vanhempi toteaa:

Kyllä tämä selkeästi asiakaslähtöistä on. Siis se, mitä on toimintaterapeuttia tavattu, niin selvästi hän haluaa tai ottaa vastaan nimenomaan vanhemmilta ja tulee sellainen tunne, että meitä kuunnellaan. Ja sitä, että vanhemmat tuntevat sen lapsensa, niin sitä pidetään tärkeänä resurssina, eikä mitenkään sillä tavalla, että nyt tullaan tänne asiantuntijoiden huomaan, että me kyllä tästä sitten jatkamme.

Odotukset lapsen toimintaterapiaa kohtaan ovat vanhemmilla suuret, koska molempien perheiden on täytynyt tehdä paljon töitä saadakseen lapselleen toimintaterapiaa. Vanhemmat toivovat toimintaterapialta toimintaa, josta lapsi saisi onnistumisen kokemuksia ja oppisi taitoja, joita vaaditaan nykypäivässä selviytymiseen.

COPM arviointimenetelmänä

Vanhemmat nostivat haastattelussa esille omia näkökulmiaan COPM-arviointimenetelmän sisällöstä, toiminnallisen suoriutumisen osa-alueista, pisteityksestä, tavoitteiden asettamisesta, arviointimenetelmässä käytetyistä käsitteistä sekä sen käytettävyydestä. Yleisenä näkökulmana vanhemmilla oli, että kaikki asiat ja huolet, mitä he halusivat nostaa esille, tuli käytyä tämän haastattelumenetelmän avulla läpi. Vanhemmat kokivat kuitenkin COPM:n hieman jäykistävän haastattelutilannetta ja heidän mielestään tärkeitä asioita olisi voinut jäädä pois, jos haastattelun aikana ei olisi ollut vapaata keskustelua. Lisäksi vanhempia mietitytti haastattelumenetelmän keskittyminen pääosin lapsen ongelmiin, jolloin lapsen vahvuudet jäivät tässä vaiheessa vielä pimentoon toimintaterapeutilta. Vanhempien mukaan:

Lopputulos oli se, että kaikki mistä halusi puhua, käytiin läpi ja tuli hyvin huomioitua.

Tilanne oli hirveen hyvä siinä, että selkeästi toimintaterapeutti oli tosi kiinnostunut meidän näkökulmasta, kaikki fokus oli siinä, että mitä kaikkea tietoa hän voi saada meiltä. Se on tosi hyvä ja positiivinen asia. Mutta sitten meinasi käydä sillä tavalla, --- että muutama ihan tärkeä pointti meinasi unohtua, josta ei puhuttu ollenkaan, jotka me sitten nostettiin ennen sitä loppujuttua esille.

COPM-arviointimenetelmässä huomioitua *toiminnallisen suoriutumisen osa-alueet*, itsestä huolehtiminen, tuottavuus ja vapaa-aika, koettiin riittävinä tuomaan lapsen toimintakykyä esille. Osa vanhemmista jäi kuitenkin kaipaamaan aiheita liittyen lapsen perus hyvinvointiin ja psykofyysiseen hyvinvointiin. Osa lapsien haasteista oli vaikea

kategorioida näihin kolmeen toiminnan osa-alueeseen, esimerkkeinä nukahtamiseen liittyvät ongelmat ja ajanhahmottaminen. Lisäksi vanhemmat huomasivat, että jotkut kysymyksistä menivät ohi heidän lapsensa tämän hetkisestä elämästä. Vanhempien mielestä:

Olisin lisännyt sinne jotenkin sellaisen lapsen perus hyvinvointi, ja esimerkiksi meillä on nukahtamiseen liittyviä ongelmia lapsella, niin ne eivät ole tuottavuutta vai onko se sitten vapaa-aikaa?

Niin, osa niistä kysymyksistä meni selvästi ohi, siitä mitä lapsemme on ja mitä meillä on lapsemme kanssa.

Toiset vanhemmista olivat tyytyväisiä *pisteitykseen*, koska siinä huomioidaan vanhempien huolen taso lapsen toiminnallisen suoriutumisen haasteista, mutta toiset vanhemmista taas kokivat lapsensa suoriutumisen pisteittämisen todella haastavana. Vanhemmilla oli ajatus, että toiminnallisen suoriutumisen pisteittämistä hankaloitti myös yhteiskunnan mielipiteet ja vaatimukset. Vanhempien mielestä heillä on suurempi sietokyky liittyen lapsensa haastealueisiin kuin yhteiskunnalla, joka vaatii usein korkeatasoista suoriutumista, kun taas vanhemmat ovat usein onnellisia lapsen pienemmistäkin onnistumisen kokemuksista. Yksi vanhemmista nosti esille, että:

Pitäisikö antaa (pisteet) tavallisen lapsen mukaan vai miten, kun mehän siedetään aika paljon epänormaalia enemmän kuin muut. Me ollaan onnellisia, kun hän toimii edes sen verran, kun toimii ja pärjää sen verran kun pärjää.

Haastattelun lopussa vanhemmat nostivat toimintaterapeutin kanssa yhdessä yhdestä viiteen toimintaa, joihin tullaan lapsen toimintaterapiassa keskittymään tarkemmin. Tämän *tavoitteiden asettamisen* vanhemmat kokivat tarkentavana ja hyödyllisenä lapsen toimintaterapiaprosessille. Tavoitteiden nostamisella saatiin tämän hetken hankaluudet arjessa esille, mutta osa vanhemmista koki kuitenkin, että olisi tarkoituksenmukaisempaa nostaa esille yleisempiä vaikeuksia. Yhden perheen kohdalla vanhempien tärkein tavoite ei olisi tullut esiin, jos haastattelurunkoa olisi noudatettu täysin, sillä tavoite ei soveltunut mihinkään toiminnallisen suoriutumisen osa-alueeseen sellaisenaan ja näin haastatteluarvioinnin tulos olisi ollut lapsen kannalta vääristynyt. Lisäksi vanhemmat kokivat, että samat tavoitteet olisivat nousseet esille myös vapaamuotoisen keskustelun avulla. Kuten vanhemmat toteavat:

Jos käyttää sitä haastattelulomaketta, niin meinasi tosiaan jäädä meiltä itse asiassa se päätavoite, mikä ei tullut esille missään muualla. --- Jos olisi

pelkästään menty orjallisesti sitä (haastattelulomaketta), eikä mietitty sen ulkopuolelta mitään, niin tulos olisi ollut perheen ja lapsen kannalta hieman vääristynyt.

...erittäin hyvä on, että nostetaan pieniä osatavoitteita, jotta ikään kuin nähtäisiin, mitkä ovat ne tämän hetken arkielämän vaikeimmat asiat, se on toki todella tärkeä asia.

Vanhemmilla oli myös näkökulmia COPM-arviointimenetelmässä käytetyistä *käsitteistä*. Tuottavuus käsitteenä koettiin epämiellyttävänä, kun kyse on lapsista. Tuottavuus sanana herätti negatiivisia ajatuksia liittyen yksilöön kuluttajana ja tuottavana olentona.

COPM-arviointimenetelmän *käytettävyydestä* vanhemmat pohtivat ajankäyttöä, kysymyksiä ja haastattelulomaketta. Vanhemmat toivat ilmi, että alkuhaastatteluun meni enemmän aikaa, mitä alun perin oli sovittu toimintaterapeutin kanssa. Tämä ei kuitenkaan ollut negatiivinen asia, koska molempien vanhempien alkuhaastattelu oli mahdollista käydä loppuun yhdellä kerralla. Vanhemmat toivat esiin, että lapseen liittyvien asioiden käsittely vaatii aikaa, ja vaikka keskityttiin vain tämän hetkisiin haasteisiin, niin historian ja taustojen kertominen on kuitenkin tarkoituksenmukaista tässä yhteydessä. Kysymykset ja aiheet sinällään koettiin erittäin asiallisiksi, mutta ajankäyttöä olisi voinut nopeuttaa, jos aihealueisiin olisi voinut tutustua kotona etukäteen. Spontaani vastaaminen rajatun ajan sisällä oli haasteellista.

Lisäksi vanhemmat ottivat kantaa haastattelulomakkeeseen ja sen käyttämiseen. Vanhempien mielestä lomake strukturoi haastattelua, mikä on hyvä asia. Kuitenkin ne aiheet, joita haastattelulomake ei sisältänyt, kuten vanhempien esille nostamat nukahtamisen ja ajankäytön vaikeudet, uhkasivat jäädä keskustelusta kokonaan pois. Toimintaterapeutti antoi vanhempien tuoda esiin vapaasti kaikki heidän huolen aiheensa, vaikka ne eivät suoraan olisi haastattelurunkoon sopineetkaan.

TULOSTEN YHTEENVETO

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme tuloksia sekä sitä, miten ne vastaavat opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin; Miten COPM-arviointimenetelmä soveltuu vanhempien haastattelun välineeksi lapsen tai nuoren toimintaterapiaprosessin alussa? Millaista struktuuria ja yhteisiä arviointikäytänteitä COPM-arviointi luo yhteistyökumppanien työhön? Tarkastelemme myös, miten työmme teoreettiset lähtökohdat näkyvät suhteessa saatuihin tuloksiin.

Laadullisen aineiston perusteella voimme todeta, että COPM-arviointimenetelmässä on piirteitä, jotka soveltuvat vanhempien haastatteluun lapsen toimintaterapiaprosessin alussa. Toimintaterapeuttien ja vanhempien näkemysten mukaan yhteistyö lapsen toimintaterapiaprosessin alussa on erityisen merkittävää ja COPM:n käyttö tukee asiakaslähtöisen yhteistyön luomista. Vanhemmat toivat esille, että COPM:n kautta heitä kuunneltiin ja he saivat kertoa kokonaisvaltaisesti lapsestaan. Toimintaterapeuttien näkemyksen mukaan COPM:n avulla voidaan luoda asiakaslähtöistä yhteistyötä vanhempiin, mutta sen käyttö vaatii toimintaterapeutilta taitoja luoda terapeuttinen suhde myös lapsen tai nuoren vanhempiin.

Suurin osa saaduista tuloksista liittyy COPM:iin arviointimenetelmänä, joka osoittaa, että teemahaastatteluissa haastateltavat ovat tuoneet monipuolisesti esiin näkemyksiään COPM:n soveltuvuudesta vanhempien alkuhaastattelun välineeksi. Toimintaterapeutit kokivat myönteisenä arviointimenetelmän konkreettisuuden, sen avulla oli helppo aloittaa vanhempien haastattelu ja suhteen luominen. He korostivat etenkin sitä, että COPM-haastattelua käyttämällä perhelähtöisyyden lähtökohdat tulevat esiin, mikä on yksi tärkeimmistä lähestymistavoista kohdata vanhemmat.

Vanhemmat kokivat COPM-haastattelussa myönteisenä oman äänensä kuuluviin saamisen. Heitä miellytti erityisesti se, miten toimintaterapeutti kuunteli ja kunnioitti heitä, kun he kertoivat lapsestaan omalla kielellään. Haastattelun jälkeen vanhemmilla oli vahva tunne, että heidän esiin nostamansa asiat ovat tärkeitä lapsen toimintaterapiaprosessin kannalta.

Aineiston perusteella huomattavimpina haasteina COPM-arviointimenetelmän käytössä toimintaterapeutit kokivat haastattelulomakkeen käsitteisiin ja rakenteeseen liittyvät tekijät sekä ajankäytön haastattelussa. Vanhempien näkemyksen mukaan COPM:n ongelmakohtia olivat liika keskustelun rajaaminen, arviointimenetelmän käsitteet ja haastattelun pitkä kesto. Toimintaterapeutit toivat kuitenkin esille, että he käyttivät ensimmäistä kertaa kyseistä haastatteluvälinettä tässä prosessissa. He uskovat, että edellä mainittuihin haastealueisiin on mahdollisuus vaikuttaa kokemuksen myötä.

Yhteistyökumppaneillamme oli toive, että kehittäisimme ja loisisimme struktuuria vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä löytäisimme yhteisiä arviointikäytänteitä kollegoiden välille. Toimintaterapeutit ovat kokeneet positiivisesti opinnäytetyömme ja tuoneet esille, että COPM-arvioinnin avulla vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on strukturoidumpaa kuin aikaisemmin. COPM:n käyttö selkeyttää lapsen toimintaterapiaprosessia tuomalla mukaan vanhempien haastattelun sen alkuun, välille ja loppuun. Molemmat toimintaterapeuteista ovat halukkaita jatkamaan COPM:n käyttöä työssään ja he kokevat positiivisena sen tuoman yhteyden heidän keskinäiselle kollegiaalisuudelle.

Tulosten perusteella voimme päätellä, että COPM-arviointimenetelmä olisi soveltuva vanhempien haastattelun välineeksi lapsen toimintaterapiaprosessin alussa. Toimintaterapeuttien mukaan COPM:n käyttö yhteistyön alussa tukee asiakas- ja perhelähtöistä työskentelyä ja terapeutin suhteen luomista. Toimintaterapeutilta vaaditaan taitoja vanhempien kohtaamiseen ja haastatteluun, jotka karttavat kokemuksen myötä. Vanhempien mukaan he saavat monipuolisesti tuoda esille asioita lapsestaan ja lapsen arjesta COPM:n kautta. Vanhemmille välittyi asiakaslähtöisyys toimintaterapeutin kanssa käydyssä COPM-haastattelussa. Toimintaterapeuttien mukaan COPM auttaa strukturoimaan vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön etenemistä.

POHDINTA

Tässä luvussa esittelemme vielä opinnäytetyöprosessimme vaiheet sekä pohdimme työmme eettisyyttä ja luotettavuutta. Luku sisältää myös opinnäytetyön julkaisemiseen ja soveltuvuuteen työelämässä liittyviä asioita sekä mahdollisia jatkotutkimusehdotuksia. Lopuksi olemme pohtineet myös omaa työskentelyämme opinnäytetyöprosessin ajalta.

Opinnäytetyöprosessin vaiheet

Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2009. Olimme erityisen kiinnostuneita lasten- ja nuorten toimintaterapiasta, jonka vuoksi päädyimme ottamaan yhteyttä toimintaterapeutti Inka Tammistoon, joka oli muutamia vuosia sitten tuonut esiin kiinnostuksensa toimia yhteistyökumppanina opinnäytetyössä.

Yhteistyömme käynnistyi keväällä 2009 ja opinnäytetyön aihe alkoi hahmottua seuraavana kesänä, jolloin tapasimme ensimmäisen kerran Inka Tammiston lisäksi toisen yhteistyökumppanin, toimintaterapeutti Kirsi Lindedahlin. Aiheen muodostuminen ja suunnittelu sekä siihen vaadittavan teoriapohjan kerääminen alkoi syksyllä 2009. Laadimme opinnäytetyösopimuksen vahvistamaan keskinäistä yhteistyötämme lokakuussa 2009, minkä jälkeen aloitimme opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden toteuttamisen. Helmikuussa 2010 saimme aineiston keruun ja analysoinnin valmiiksi, joten meillä oli hyvin aikaa kirjata opinnäytetyöraporttia. Koko opinnäytetyöprosessin ajan teimme tiivistä yhteistyötä yhteistyökumppaniemme kanssa ennalta sovituisissa tapaamisissa sekä sähköpostin välityksellä.

Vahvuutenamme opinnäytetyöprosessissa on ehdottomasti ollut sujuva yhteistyö, etenkin yhteistyökumppaniemme ja ohjaavien opettajiemme kanssa, mutta lisäksi myös meidän opiskelijoiden välillä. Käymämme keskustelut yhteistyökumppaniemme kanssa ovat olleet erityisen antoisia ja olemme oppineet niistä paljon. He ovat toimineet opinnäytetyömme ohjaajina ja tukijoina, niin kuin myös ohjaavat opettajamme Tuula Uutela ja Riitta Keponen. Yhteistyökumppaniemme roolina on ollut tuoda käytännön työelämässä näkyviä elementtejä esille, kun taas ohjaavat opettajamme ovat tuoneet

tärkeää teoreettista tietoa opinnäytetyön tekemiseen liittyen. Nämä ohjaukselliset tilanteet olemme kokeneet erityisen merkittävinä opinnäytetyöprosessin edetessä.

Opinnäytetyöprosessissa työnjakomme on ollut luontevaa. Olemme pyrkineet hyödyntämään vahvuksiamme työnjaossa, minkä avulla prosessin toteutuminen on ollut melko vaivatonta. Opinnäytetyöraporttia olemme kirjanneet molemmat tahoillamme, mutta eheän kokonaisuuden saamiseksi, käymämme keskustelut tekstin äärellä ovat olleet välttämättömiä. Olemme kokeneet tämänlaisen työnjaon hedelmälliseksi ja myös aikataulullisesti paremmaksi. Keskenämme käydyt keskustelut ovat olleet opettavaisia ja tuoneet esille erilaisia näkökulmia sekä olemme näin välttyneet kiireeltä ja sen aiheuttamilta paineilta.

Eettisyyden ja luotettavuuden pohdintaa

Opinnäytetyöprosessiamme ohjasivat eettiset kysymykset. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme ottaneet huomioon tutkimuseetiikan ja pyrkineet noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksen tekemiseen liittyvät olennaisesti tutkimuseettisyys ja hyvä tieteellinen käytäntö, riippumatta siitä, mihin tieteenalaan tutkimusta tehdään tai mikä on sen tarkoitus. Siksi myös ammattikorkeakoulussa tehtävissä opinnäytetöissä tulee huomioida nämä tutkimuksen eettiset tekijät. Tutkimuseetiikka tarkoittaa yleisesti sovittuja sääntöjä liittyen ammattialan muihin ammattilaisiin, tutkimuskohteeseen, tutkimuksen mahdollisiin rahoittajiin sekä toimeksiantajiin. (Vilka 2005: 29–30.)

Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattamalla tutkija varmistaa tutkimuksessaan eettisesti hyvien ja tiedeyhteisön hyväksymien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien käytön. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tiedonhankinta perustuu oman tieteenalan kirjallisuuteen, riittäviin testeihin, omiin havaintoihin sekä oman työskentelynsä ja tutkimuksensa analysointiin. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää tutkijalta kunnioitusta muita tutkijoita kohtaan sekä muutenkin vilpittömää toimintaa. Toisten tutkijoiden kunnioitus näkyy muun muassa raportin selkeissä teksti- ja lähdeviitteissä sekä omien ja muiden tutkijoiden tutkimustulosten selkeänä erotteluna. (Vilka 2005: 30–31.) Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että käytimme opinnäytetyöprosessissamme asianmukaisia ja eettisiä tiedonhaku- ja tutkimusmenetelmiä. Raportoinnissa olemme huolehtineet oikeanlaisesta viittaamisesta eri tutkijoiden lähteisiin. Ennen opinnäytetyömme palauttamista arvioitavaksi,

halusimme ohjaavien opettajien ja opponoiden lukevan tekstimme varmistuaksemme raportin johdonmukaisuudesta ja hyvän tieteellisen käytännön toteutumisesta.

Opinnäytetyömme eettiset kysymykset keskittyvät hyvän tieteellisen käytännön lisäksi erityisesti asiakkaan ja terapeutin väliseen luottamukselliseen suhteeseen, joita määrittävät Suomen Toimintaterapeuttiliiton toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet (Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet 2007). Opinnäytetyössämme teimme yhteistyötä perheiden kanssa, ja siten kunnioittava sekä perheen tilanteen huomioiva kohtaaminen oli erityisen tärkeää. Meidän tuli tehdä perheille selväksi, että myös meitä opiskelijoina velvoittaa sama terveydenhuoltoalan ammattilaisen vaitiolovelvollisuus kuin toimintaterapeuttejakin. Kaikki tekemämme haastattelut ja käymämme keskustelut olivat täysin luottamuksellisia eikä myöskään opinnäytetyöraportti sisällä mitään tunnistettavia tietoja haastateltavistamme vanhemmista. Aineiston käsittelyn jälkeen tuhosimme haastattelunauhut ja litteroidut tekstitiedostot.

Tuomen ja Sarajärven (2002: 135–138) mukaan tutkimuksen luotettavuutta lisää johdonmukaisuus tutkimusraportissa. Tutkimusraportista tulisi käydä ilmi tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan omat sitoumukset tässä tutkimuksessa, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. Laaditun raportin perusteella lukijan tulisi saada käsitys, miten tutkimustulokset on saatu.

Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet korvaamaan kokemuksemme puutetta erityisen huolellisella ja tarkalla dokumentoinnilla. Raportissa olemme pyrkineet johdonmukaisuuteen esittelemällä tarkasti opinnäytetyömme jokaisen vaiheen lähtökohdista pohdintaan. Tällä olemme halunneet varmistaa, että lukija saa näkemyksen, miten prosessimme on edennyt.

Laadullisena aineistonkeruun menetelmänä teemahaastattelu on hyvin yleinen, mutta myös sen kautta saadun tiedon käsittelyssä tulee olla huolellinen. Aineistoa analysoidessa kävimme aineistoa läpi yksityiskohtaisesti useaan kertaan tarkistaaksemme, että olemme ymmärtäneet haastateltaviemme kommentit oikein. Varmistaaksemme työmme tulosten luotettavuutta annoimme haastateltaviamme toimintaterapeuttien lukea kirjaamamme tulokset ennen opinnäytetyömme palauttamista arvioitavaksi. Opinnäytetyömme tuloksia käsitteleviin lukuihin lisäsimme omien

tulkintojemme lisäksi toimintaterapeuttien ja vanhempien sitaatteja, joilla pyrimme kuvaamaan tutkimusaineistoa ja perustelevaan aineistosta tekemiämme tulkintoja.

Canadian Journal of Occupational Therapy lehden julkaiseman laajan kirjallisuuskatsauksen mukaan COPM määritellään luotettavaksi, päteväksi, kliinisesti hyödylliseksi ja herkäksi arviointimenetelmäksi, mikä vahvistaa mielestämme myös työssämme esiteltyjen tulosten luotettavuutta (Carswell ym. 2004: 210).

Opinnäytetyön julkaiseminen, soveltuvuus ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyömme tullaan julkaisemaan tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä. Esittelemme opinnäytetyömme Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa 13.4.2010, johon osallistuvat ohjaavat opettajamme, yhteistyökumppanit, opponoijat ja muut aiheesta kiinnostuneet henkilöt. Tämän lisäksi esittelemme työmme yhteistyökumppaniemme toimitiloissa järjestettävässä julkistamis- ja tiedotustilaisuudessa 29.4.2010, johon kutsumme muutamia yhteistyökumppaniemme yhteistyötahoja. Tämän tiedotustilaisuuden tarkoitus on esitellä työmme tuloksia ja johtopäätöksiä työelämälle. Kopion opinnäytetyöraportistamme toimitamme Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjastoon sekä laitamme työmme elektronisena versiona Theseus-tietokantaan.

Opinnäytetyömme on ollut laadullinen tapaustutkimus ja tiedonantajien joukko on ollut pieni. Tämän perusteella tuloksiamme ei voida luokitella yleistettäviksi. Kuitenkin tämänkaltainen selvitystyö ja sen tuomat tulokset ovat Suomen kontekstissa uusia, minkä vuoksi jokainen toimintaterapeutti voisi pohtia tulostemme perusteella omaa työtään ja sitä, miten COPM soveltuisi hänen oman työnsä kontekstiin. Mielestämme opinnäytetyömme tuloksia voisi hyödyntää melko monipuolisesti, sillä toimintaterapeutin ja vanhempien välinen yhteistyö sekä sen toteutuminen on tärkeä ja ajankohtainen aihe riippumatta lapsen tai nuoren ongelmien laadusta. Opinnäytetyöstämme voisi olla hyötyä niin mielenterveys kuin somaattisen puolen toimintaterapeuteille. Opinnäytetyössämme on melko kattavasti tietoa paitsi toimintaterapeutin ja vanhempien välisestä yhteistyöstä, mutta myös COPM-arviointimenetelmästä. Näin työtämme voisivat hyödyntää sekä yhteistyöstä että arviointimenetelmästä kiinnostuneet toimintaterapeutit.

Varsinaisia opinnäytetyöstämme nousseita jatkotutkimusaiheita meillä ei ole, vaikka tulosten yleistettävyys lisäselvitystä vaatisikin. Mielestämme olisi kuitenkin erityisen mielenkiintoista ja ajankohtaista tarkastella erilaisten perhemuotojen vaikutusta toimintaterapeutin ja asiakasperheen väliseen yhteistyöhön. Erilaisilla perhemuodoilla tarkoitamme tässä yhteydessä monikulttuurisia perheitä sekä seksuaalivähemmistöihin kuuluvia vanhempia. Tulevaisuudessa tämä nousee varmasti vielä yhä ajankohtaisemmaksi aiheeksi myös toimintaterapiassa, mistä ei vielä ole juurikaan tutkittua tietoa suomalaisessa kulttuurissa.

Oman työskentelyn pohdinta

Opinnäytetyöprosessimme vahvuutena olivat siis sujuva yhteistyö ja aikatauluista kiinnipitäminen. Näiden lisäksi koimme onnistuvamme teoreettisten lähtökohtien kirjaamisessa ja tutkimuksellisen osuuden toteuttamisessa. Hankalina vaiheina työssämme koimme etenkin haastatteluiden jälkeisen työn eli nauhojen litteroinnin ja aineiston analysoinnin, myös tuloksista nostettu yhteenveto ja päätelmät olivat haasteellisia kohtia kirjata prosessin aikana. Nämä hankaluudet johtuivat pääosin kokemattomuudesta. Se, minkä olisimme kuitenkin halunneet tehdä vielä paremmin, oli haastattelurunkojen laatiminen ja saatujen tulosten pohtiminen. Ensimmäiseen haastatteluun lähdimme pikaisesti laaditun haastattelurungon ja opettajan ohjauksen turvin. Kiireen takia epävarmuutemme haastattelijoina näkyi haastattelussa, minkä vuoksi myös saamamme aineisto jäi suppeaksi. Onneksemme meillä oli seuraaviin haastatteluihin aikaa muutama kuukausi, niiden aikana tarkensimme haastattelurunkoa ja meille oli selkeämmin tiedossa, minkälaista tietoa tarvitsemme lisää vastataksemme tutkimuskysymyksiimme.

Olisimme halunneet panostaa vielä enemmän tiedonhakuun liittyen teoreettisiin lähtökohtiin ja aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Teimme tiedonhakua jo ennestään tuttujen tietokantojen avulla. Monipuolisemman tiedon saamiseksi meidän olisi pitänyt tehdä laajempia tiedonhakuja useisiin eri tietokantoihin. Lisäksi saimme vasta opinnäytetyöprosessimme loppuvaiheilla tietää suomalaisista pro gradu-tutkielmista ja opinnäytetyöstä, jotka sivuavat omaa aiheitamme. Valitettavasti meillä ei ollut enää aikaa hankkia niitä ja paneutua niihin. Opinnäytetyömme teoreettisissa lähtökohdissa esittelemämme Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen prosessimalli oli alkuperäinen, koska emme halunneet kokemattomuutemme takia ottaa käyttöön

vuonna 2007 uudistettua prosessimallia. Myös yhteistyökumppaneillemme alkuperäinen Kanadalainen prosessimalli oli ennestään tutumpi. Edellä mainituista tekijöistä johtuen teoriaosuutemme tässä työssä olisi siis voinut olla ajankohtaisempi.

Opinnäytetyöprosessin myötä olemme oppineet paljon uutta ja jäsentäneet aiemmin opittua. Teoreettiset mallit ja asiakaslähtöisyys alkoivat elää aivan uudella tasolla mielissämme, mikä on erityisen merkittävää tulevan ammattimme kannalta. Teoriatiedon vahvistumisen lisäksi aivan uutena asiana meille tuli tutkimuksellisen työn tekeminen. Useaan kertaan työtä tehdessä tuntui suuntaavan karikkoon kokemattomuuden takia, mutta näistä karikoista selviydyimme kuitenkin mielestämme hyvin ja olemme lopputulokseen tyytyväisiä.

LÄHTEET

- Anttila, Anna-Maija 2002: Yhteistyössä perheen kanssa. Perhelähtöisen toimintatavan käynnistäminen Vihdin perusturvakeskuksen toimintaterapiapalveluissa. Opinnäytetyö. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveystieteiden tiedekunta. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Carswell, Anne – McColl, Mary Ann – Baptiste, Sue – Law, Mary – Polatajko, Helene – Pollock, Nancy 2004: The Canadian Occupational Performance Measure. A Research and Clinical Literature Review. *Canadian Journal of Occupational Therapy* 71(4). 210–219.
- Dedding, Christine – Cardol, Mieke – Eyssen, Isaline – Dekker, Joost – Beelen, Anita 2004: Validity of the Canadian Occupational Performance Measure. A Client-centred Outcome Measurement. *Clinical Rehabilitation* 18 (6). 660–667.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1999: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3.painos. Tampere: Vastapaino.
- Finlay, Linda 2004: *The Practice of Psychosocial Occupational Therapy*. 3.edition. Cheltenham: Nelson Thornes Ltd.
- Hanna, Karen – Rodger, Sylvia 2002: Towards Family-centred Practice in Paediatric Occupational Therapy. A Review of the Literature on Parents-therapist Collaboration. *Australian Occupational Therapy Journal* 49. 14–24.
- Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus: Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2002: Tutki ja kirjoita. 6.–8.painos. Tammi: Helsinki
- Kang, Dae Hyuk – Yoo, Eun Young – Chung, Bo In – Jung, Min Ye – Chang, Ki Yeon – Jeon, Hye Seon 2008: The Application of Client-centred Occupational Therapy for Korean Children with Developmental Disabilities. *Occupational Therapy International* 15 (4). 253–268.
- Kosonen, Maija – Multanen, Iida 2009: “Asiakkaan ehdoilla”. Toimintaterapiaa ikääntyneen kotiympäristössä. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Hyvinvointi ja toimintakyky klusteri. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Law, Mary – Baptiste, Sue – Carswell, Anne – McColl, Mary Ann – Polatajko, Helene – Pollock, Nancy 1998: *Canadian Occupational Performance Measure*. 3.edition. Ottawa: CAOT Publications ACE.
- Law, Mary – Polatajko, Helen – Baptiste, Sue – Townsend, Elisabeth 2002: Core concepts of occupational therapy. In: Townsend, Elisabeth (edit.) 2002: *Enabling Occupation. An Occupational Therapy Perspective*. Revised edition. Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists. 29–56.

- Lindqvist, Martti 1990: *Auttajan varjo*. Helsinki: Otava.
- Määttä, Paula 1999: *Perhe asiantuntijana. Eryityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt*. Jyväskylä: Atena kustannus.
- Palmadottir, Gudrun 2006: *Client-therapist Relationships. Experiences of Occupational Therapy Clients in Rehabilitation*. *British Journal of Occupational Therapy* 69(9). 394–400.
- Polatajko, Helene J. – Backman, Catherine – Baptiste, Sue – Davis, Jane – Eftekhar, Parvin – Harvey, Andrew – Jarman, Jennifer – Krupa, Terry – Lin, Nancy – Pentland, Wendy – Rudman, Debbie Laliberte – Shaw, Lynn – Amoroso, Bice – Connor-Schisler, Anne 2007: *Human Occupation in Context*. In: Townsend, Elizabeth A. – Polatajko, Helene J. (edit.): *Enabling Occupation II. Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice through Occupation*. Ottawa: CAOT Publications ACE. 37–62.
- Polatajko, Helene J. – Davis, Jane – Stewart, Deb – Cantin, Noémi – Amoroso, Bice – Purdie, Lisa – Zimmerman, Daniel 2007: *Specifying the Domain of Concern. Occupation as Core*. In: Townsend, Elizabeth A. – Polatajko, Helene J. (edit.): *Enabling Occupation II. Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice through Occupation*. Ottawa: CAOT Publications ACE. 13–36.
- Sipari, Salla 2008: *Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Stanton, Sue – Thompson-Franson, Tracey – Kramer, Christine 2002: *Linking Concepts to a Process for Working With Clients*. In: Townsend, Elisabeth (edit.) 2002: *Enabling Occupation. An Occupational Therapy Perspective*. Revised edition. Ottawa: Canadian Association of Occupational Therapists. 57–94.
- Sumsion, Thelma (edit.) 2006: *Client-centred Practice in Occupational Therapy. A guide to implementation*. 2. edition. Churchill: Livingstone Elsevier.
- Tammisto, Inka 1999: *Asiakaslähtöinen lasten ja nuorten toimintaterapia. Kanadalainen toiminnallisen suoriutumisen malli, käytännön työskentely sekä vanhempien kokemuksia asiantuntijuudesta, asiakaslähtöisestä ajattelusta ja toiminnasta. Opinnäytetyö*. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala. Toimintaterapian koulutusohjelma.
- Tammisto, Inka – Lindedahl, Kirsi 2009. *Toimintaterapeutit*. Helsinki. Suullinen tiedonanto 23.6.
- Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet 2007. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. Verkkodokumentti. Päivitetty 22.2.2010.
<<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/ammattieettiset.pdf>>
. Luettu 24.3.2010.

Townsend, Elizabeth A. – Beagan, Brenda – Kumas-Tan, Zofia – Versnel, Joan – Iwama, Michael – Landry, Jennifer – Stewart, Debra – Brown, Jocelyn 2007: Enabling, Occupational Therapy's Core Competency. In: Townsend, Elizabeth A. – Polatajko, Helene J. (edit.): Enabling Occupation II. Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice through Occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE. 87–134.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuoretta tietoa tarjolla. 2010. TOImintaterapeutti 1. 14–15.

Vilkkä, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

- Liite 1: Toimintaterapeutin haastattelurunko
- Liite 2: Toimintaterapeuttien haastattelurunko
- Liite 3: Vanhempien haastattelurunko
- Liite 4: Suostumus tutkimukseen- lomake

TOIMINTATERAPEUTIN HAASTATTELURUNKO

ALOITUS

1. Haastattelun aloitus
2. COPM -haastattelutilanteen mieleenpalauttaminen

TEEMAT

1. Toimintaterapeutin kokemus vanhempien alkuhaastattelusta
 - Tilanne
 - Vanhempien kohtaaminen
 - Eroavaisuudet aiempiin vanhempien alkuhaastatteluihin. Mitä uutta COPM toi? Oliko helpompaa/vaikeampaa?
 - Suhteen luominen COPM-haastattelun avulla
2. Toimintaterapeutin näkemys yhteistyön merkityksestä ja tarpeellisuudesta lapsen toimintaterapiaprosessin alussa
 - Toimintaterapeutin asiantuntijuus
 - Tukeeko COPM-arviointivälineen käyttö perhelähtöisyyttä ja perhelähtöistä ajattelutapaa?
3. COPM -arviointimenetelmänä
 - Oletko saanut tarvitsemaasi tietoa riittävästi lapsen toimintaterapian kannalta?
 - Kattaako COPM -arviointi riittävästi toiminnan osa-alueita? Mitä muita osa-alueita olisi vielä pitänyt huomioida?
 - Itsestä huolehtiminen
 - Tuottavuus
 - Vapaa-aika
 - Hyödyllisyys terapiasuunnittelussa, tavoitteiden ja keinojen asettamisessa.
4. COPM:n käytettävyys
 - Ajankäyttö
 - Selkeys
 - Omaksuminen
 - Arviointikaavakkeen käyttö
5. Luoko COPM struktuuria toimintaterapeutin yhteistyöhön vanhempien kanssa
 - Minkälaista struktuuria?
6. Vapaa sana.

LOPETUS

1. Lopetus

TOIMINTATERAPEUTTIEN HAASTATTELURUNKO

ALOITUS

1. Haastattelun aloitus
2. Haastattelun aihe ja tarkoitus

TEEMAT

1. COPM -kokemukset, COPM -mieleepalauttaminen
2. Struktuuri ja yhteiset arviointikäytännöt työhön
 - Millaista struktuuria?
 - Voisiko olla tulevaisuuden arviointikäytännöt?
3. Vapaa sana.
4. Lopetus.

VANHEMPIEN HAASTATTELURUNKO

ALOITUS

1. Opiskelijoiden ja aiheen esittely
 - Ketä me olemme
 - Mitä opiskelemme
 - Haastattelun aihe ja tarkoitus
2. Vanhempien esittely
 - Ketä he ovat
3. Vanhempien ja toimintaterapeutin haastattelutilanteen mieleen palauttaminen

TEEMAT

1. Vanhemman kokemus alkuhaastattelusta
 - Tilanne
 - Kohtaaminen toimintaterapeutin kanssa
 - Vertaus aiempaan kohtamiseen toimintaterapeutin kanssa. Onko aiempaa kokemusta?
 - COPM -arviointivälineen käyttö haastattelussa, poikkesiko aiemmista haastatteluista? Miten?
2. Vanhempien näkemys yhteistyön merkityksestä ja tarpeellisuudesta lapsen toimintaterapiaprosessin alussa
 - Vanhempien asiantuntijuus lapsensa arjesta
 - Oman mielipiteen julkituleminen
 - Vanhempien odotukset toimintaterapiasta
3. COPM -arviointimenetelmänä
 - Miten te olette saaneet omat näkemyksenne lapsenne toiminnallisista haasteista esille?
 - Kattaako haastattelu riittävästi toiminnan osa-alueita? Mitä muita asioita olisi vielä pitänyt huomioida?
 - Itsestä huolehtiminen
 - Tuottavuus
 - Vapaa-aika
 - Esille nostettujen haasteiden hyödyllisyys lapsen toimintaterapialle. Mitä ajattelette esille tuomistanne toiminnallista haasteista olevan hyötyä lapsenne toimintaterapialle?
4. Olisiko teillä vielä jotain mitä haluaisitte kertoa tai kysyä?

LOPETUS

1. Lopetus

Hyvät vanhemmat,

Työskenneltäessä lasten kanssa, asiakkaana ei ole vain lapsi, vaan myös te vanhemmat ja koko perhe. Vanhempien kokemukset ovat erityisen tärkeitä yhteistyön kehittämiseksi. Opinnäytetyömme keskittyy selvittämään toimintaterapeutin ja vanhempien välistä yhteistyötä lapsen toimintaterapiaprosessin alussa. Opinnäytetyömme kautta pyrimme luomaan yhdenmukaisuutta ja struktuuria tähän yhteistyöhön. Työmme toteutetaan syksyn 2009 ja kevään 2010 välisenä aikana. Yhteistyön alussa toimintaterapeutti haastattelee vanhempia liittyen heidän näkemyksiinsä lapsen ongelmista ja terapian tavoitteista. Tämän jälkeen me toimintaterapeuttiopiskelijat haastattemme uudelleen vanhempia ja toimintaterapeuttia liittyen heidän kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä toimintaterapiaprosessin alun yhteistyöstä. Valmis opinnäytetyö on saatavilla Metropolia Ammattikorkeakoulun Hyvinvointi- ja toimintakyky klusterin kirjastosta, osoitteessa Sofianlehdonkatu 5 B, Helsinki.

Tarvittaessa annamme mielellämme lisätietoja työtämme koskien.

Yhteistyöterveisin,

Toimintaterapeuttiopiskelijat Noora Kovanen ja Jenni Pekkonen
Metropolia Ammattikorkeakoulu

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖHÖN

Antamiani tietoja saa luvallani käyttää aineistona toimintaterapeuttiopiskelijoiden Noora Kovasen ja Jenni Pekkosen opinnäytetyössä. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä työelämän yhteistyötahon toimintaterapeuttien Kirsi Lindedahlin ja Inka Tammiston kanssa. Kaikkia meitä koskee terveydenhuollon ammattilaisille kuuluva vaitiolovelvollisuus. Jokainen käymämme keskustelu ja tekemämme haastattelu on täysin luottamuksellinen, eikä opinnäytetyön lopulliseen raporttiin tule tunnistettavia tietoja haastateltavista. Haastattelumateriaali hävitetään aineiston analysoinnin jälkeen.

Aika ja paikka

Vanhemman allekirjoitus

Vanhemman allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys

Toimintaterapeutin allekirjoitus

Toimintaterapeutin allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys

Opiskelijan allekirjoitus

Opiskelijan allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys
